

ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

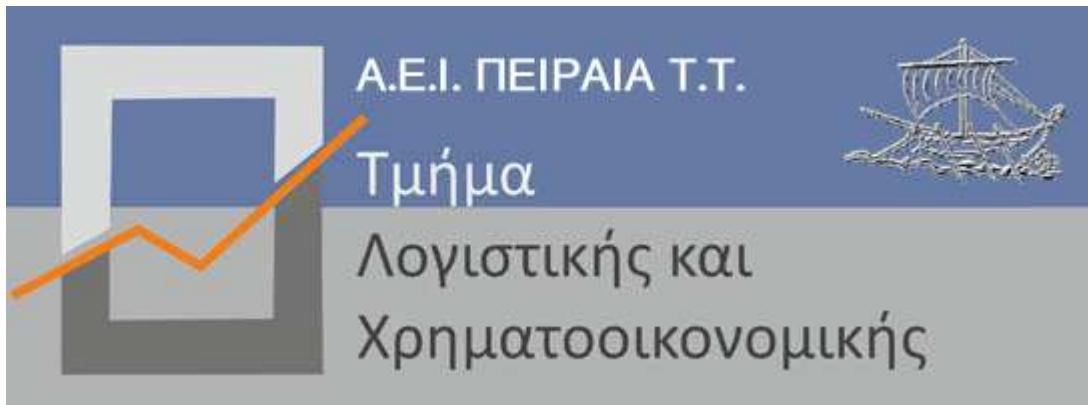
«Η Ελληνική Γεωργία και το Εξαγωγικό Εμπόριο»

Εισηγητής: Παναγιωτιούλια Αθανασία , Αριθμός μητρώου: .14972

Επιβλέπων Καθηγητής: Κος Γκούμας Σπύρος

©

<2017>

PIRAEUS SUPERIOR EDUCATIONAL INSTITUTE
TECHNOLOGICAL SECTOR
DEPARTMENT OF ACCOUNTING AND FINANCIAL

THESIS

“Greek Agriculture and Export Trade ”

Student : <Panagiotoulia Athanasia, A.M. :14972

Supervisor : Ms Gkoumas Spyros

©

<2017>

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	5
1. Αγροτική οικονομία και ελληνική γεωργία	
1.1. Ο Ορισμός της Αγροτικής Οικονομίας	5
1.2 Γενική Θεώρηση της Γεωργικής Οικονομίας	6
1.3 Σημαντικότητα αγροτικού τομέα στην ανάπτυξη της χώρας	8
1.4 Η Φυσιογνωμία της Ελληνικής Γεωργίας	10
1.5 Κρίση και Αγροτική Οικονομία	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	17
2. Πολιτικές ανάπτυξης της γεωργίας	
2.1. Κοινή Αγροτική Πολιτική Ιστορική Αναδρομή	17
2.2. Στόχοι Κοινής Αγροτικής Πολιτικής	19
2.3. Συνέπειες Κ.Α.Π. στις εξαγωγές της Ελλάδος	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	23
3. Οι ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές με αριθμούς	23
3.1. Οι εισαγωγές και εξαγωγές για το 2013	24
3.1.1 Έξαγωγες.....	24
3.1.2 Εισαγωγές 2013.....	26
3.2. Οι εισαγωγές και εξαγωγές για το 2014	28
3.2.1 Έξαγωγες	28
3.2.2 Εισαγωγές 2014.....	30
3.3. Εισαγωγές και εξαγωγές για το 2015.	31
3.3.1 Εξαγωγές 2015	32
3.3.1.1. Τα κορυφαία εξαγόμενα προϊόντα για το 2015.....	33
3.3.1.2. Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων	35
3.3.2 Εισαγωγές 2015.....	36
3.4 Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές για το έτος 2016.	38
3.4.1 Εξαγωγές 2016	38
3.4.2 Οι εισαγωγές 2016.....	41
3.5 Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές για το α εξάμηνο του 2017.	42
3.5.1 Εξαγωγές 2017	42
3.5.2 Εισαγωγές 2017.....	44
3.6 Χώρες – Μέλη της Ε.Ε. & του Ο.Ο.Σ.Α. στις οποίες η Ελλάδα Περιλαμβάνεται στους Πέντε Πρώτους Προμηθευτές Αγροτικών Προϊόντων	45
3.7 Οι Βασικές Ανταγωνίστριες Χώρες της Ελλάδος στα Αγροτικά Προϊόντα (% συνολικού ανταγωνισμού)	49
3.8 Συμπεράσματα	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	52
4. Τρόποι ανάπτυξης και ενίσχυσης εξαγωγών	52
4.1. Παράγοντες που επηρεάζουν τις εξαγωγές	52
4.2. Συγκριτικό πλεονέκτημα εξαγωγών στον αγροτικό τομέα έναντι ξένων αγορών	55
4.3. Οι λόγοι που δεν οαράγουμε αγροτικά προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές	56
4.4. Ενίσχυση Εξαγωγών και αναγκάια μέτρα ανάπτυξης	57
Βιβλιογραφία- Πηγές	60

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα, χαρακτηρίζεται ως μία χώρα καθαρά γεωργική, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους και του πληθυσμού της ήταν ανέκαθεν γεωργικό. Για αρκετές δεκαετίες λοιπόν, ο τομέας της γεωργίας αποτελούσε ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Η είσοδος της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είχε ως αποτέλεσμα την αλλοίωση σε ένα βαθμό του αγροτικού επαγγέλματος. Ιδιαίτερα για την ελληνική γεωργία, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στα πλαίσια της Κοινής Αγροτική Πολιτικής, οι Έλληνες γεωργοί αρκέστηκαν να λαμβάνουν τις κοινοτικές επιδοτήσεις. Παράλληλα με την κατάσταση αυτή, παρατηρήθηκε μία αλόγιστη διόγκωση του τριτογενούς τομέα και μία απαξίωση της πρωτογενούς παραγωγής, γεγονός που οδήγησε σε ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο στα αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα. Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα καταβάλλει μία γιγαντιαία προσπάθεια αναδιάταξης της οικονομίας της μέσα από ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Σ' αυτήν την προσπάθεια πρωταρχικό ρόλο καλείται να διαδραματίσει η πρωτογενής παραγωγή. Για τον λόγο αυτό, η εργασία αυτή επιδιώκει να συγκεντρώσει τα μέτρα πολιτικής που έχουν προτείνει διάφοροι φορείς, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αναγέννηση του πρωτογενούς τομέα και να καταστεί ο ελληνικός αγροτικός τομέας αρωγός στην ανάπτυξη και την έξοδο από την οικονομική κρίση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Αγροτική οικονομία και ελληνική γεωργία

1.1. Ο Ορισμός της Αγροτικής Οικονομίας

Με τον γενικό όρο Αγροτική Οικονομία χαρακτηρίζεται το σύνολο των πάσης φύσεως συστηματικών ενεργειών που αποσκοπούν στη διάθεση αγαθών και παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με τις γεωργικές δραστηριότητες, ικανοποιώντας ανθρώπινες ανάγκες, έναντι κάποιου ωφελήματος.

Υπό αυτή την έννοια η αγροτική οικονομία εντάσσεται στην πρωτογενή παραγωγή. Πρόκειται για επιστήμη που πραγματεύεται τους όρους, τους νόμους αλλά και τα έθιμα ενός τόπου ή κατ' επέκταση χώρας, ή ομοσπονδίας χωρών που επηρεάζουν τις ενέργειες που αποβλέπουν στην απόκτηση και στην εκμετάλλευση του γεωργικού πλούτου.

Στη αγροτική οικονομία εντάσσεται πλήθος αγροτικών δραστηριοτήτων μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές, αλιευτικές κ.ά. Για παράδειγμα η επιλογή κατάλληλου εδάφους, κατάλληλου είδους σποράς, ή αντικατάσταση μιας καλλιέργειας με άλλη περισσότερο αποδοτικής, το ίδιο και στην κτηνοτροφία, η αναζήτηση και χρήση κατάλληλων λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών υλοτομικών κ.λ.π. εργαλείων, μηχανικών μέσων και μηχανών, σκαφών, εξειδίκευση εργατών, κατασκευή υποδομών ανάπτυξης, φύλαξης και προώθησης αγαθών, παρακολούθησης των τιμών, αναζήτηση συμφερότερων αγορών και προώθησης κ.λ.π. Όλα αυτά και άλλα συνθέτουν τα κατά περίπτωση θέματα που εξετάζει η αγροτική οικονομία.

Ανάλογα με το πολίτευμα της κάθε χώρας η αγροτική οικονομία διακρίνεται σε κρατική και ιδιωτική. Στην Ελλάδα με εξαίρεση τους εθνικούς δρυμούς και εθνικούς κήπους είναι κυρίως ιδιωτική την οποία συμπληρώνει και κατευθύνει η κρατική αγροτική πολιτική, η οποία και αποβλέπει στη ποιοτική και ποσοτική ανάπτυξη της παραγωγής προς όφελος των αγροτών και γενικότερα του όλου πληθυσμού.¹

---

¹ 1. https://el.wikipedia.org/wiki/Αγροτική_οικονομία

1.2 Γενική Θεώρηση της Γεωργικής Οικονομίας

Σε ορισμένες χώρες ή περιοχές η γεωργία αποτελεί κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα σε σημείο ώστε η διατήρηση και η ανάπτυξή τους να εξαρτάται από τα εισοδήματα που προέρχονται από τον γεωργικό τομέα .

Όμως, οι απασχολούμενοι στην γεωργία αντιμετωπίζουν 2 βασικές αβεβαιότητες :

α) την αβεβαιότητα της παραγωγής και

β) την αβεβαιότητα των τιμών που θα διαμορφωθούν στην αγορά.

Ο παραγωγός γεωργικών προϊόντων είναι ένας ελεύθερος επαγγελματίας που παράγει προϊόντα για να εξασφαλίσει εισόδημα από την πώληση τους. Χρησιμοποιεί οικονομικούς πόρους (τη Γή του , την εργασία του, ζώα, μηχανήματα, σπόρους, λιπάσματα κ.λ.π.) υπολογίζοντας σε ένα ικανοποιητικό οικονομικό αποτέλεσμα. Αλλά το αποτέλεσμα είναι αβέβαιο, διότι εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τις καιρικές συνθήκες , όπως παγωνιά, καύσωνα, ξηρασία ή πλημμύρα, ανεμοθύελλα ή χαλάζι μπορεί να καταστρέψουν ή να μειώσουν την παραγωγή και το αποτέλεσμα να είναι πολύ κατώτερο από το αναμενόμενο. Αντίθετα, όταν οι καιρικές συνθήκες είναι ευνοϊκές , το ύψος της παραγωγής μπορεί να ξεπεράσει τις προσδοκίες.

Η δεύτερη αβεβαιότητα αναφέρεται στις συνθήκες που θα επικρατήσουν στην αγορά. Όταν οι καιρικές συνθήκες ευνοήσουν την παραγωγή και παραχθούν μεγάλες ποσότητες που θα προσφέρουν στην αγορά, τότε οι τιμές διαμορφώνονται σε χαμηλά επίπεδα, οπότε μπορεί και να εξουδετερωθεί το πλεονέκτημα της ποσοτικά μεγάλης παραγωγής. Όταν, αντίθετα, η παραγωγή είναι μειωμένη και επειδή η ζήτηση για τρόφιμα είναι περίπου σταθερή, οι τιμές που διαμορφώνονται στην αγορά είναι αυξημένες.

Αυτή η αντίστροφη κίνηση μεταξύ ποσότητας που προσφέρει στην αγορά και της τιμής που διαμορφώνεται (δηλ. μεγάλη προσφερόμενη ποσότητα – χαμηλή τιμή και μικρή προσφερόμενη ποσότητα – υψηλή τιμή) δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι εξασφαλίζει σταθερότητα στο εισόδημα του παραγωγού , για δύο λόγους:

Πρώτον, διότι όταν υπάρχει γενική μείωση της παραγωγής , το έλλειμμα μπορεί να καλυφθεί με εισαγωγές , οπότε δεν θα αυξηθούν οι τιμές ή η αύξηση τους θα είναι περιορισμένη. Στην αντίθετη περίπτωση, της αυξημένης παραγωγής , είναι δυνατό το πλεόνασμα ή ένα μέρος του να εξαχθεί ή να μεταποιηθεί, οπότε δεν θα μειωθούν πολύ οι τιμές. Άρα, το εισόδημα που θα εξασφαλίσει ο παραγωγός είναι και συνάρτηση των εισαγωγών και των εξαγωγών και της δυνατότητας μεταποίησης , παράγοντες που δεν είναι προκαθορισμένοι και που ενδέχεται να αυξήσουν ή να περιορίσουν την εισοδηματική αβεβαιότητα του παραγωγού . Όταν η οικονομία είναι ανοικτή στις εμπορικές σχέσεις με άλλες χώρες , οι εισαγωγές και εξαγωγές επιδιώκουν την εξισορρόπηση.

Ο δεύτερος λόγος αναφέρεται στο επίπεδο του παραγωγού και όχι στο σύνολο της οικονομίας . Η μειωμένη παραγωγή ενός γεωργού δεν σημαίνει γενική μείωση της παραγωγής και της προσφοράς ενός προϊόντος στην αγορά. Όταν η παραγωγή ενός γεωργού είναι μειωμένη, είναι δυνατό η συνολική παραγωγή της χώρας να είναι αυξημένη και η τιμή να διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα. Στην περίπτωση αυτή ο παραγωγός θα έχει ταυτόχρονα μικρές ποσότητες και χαμηλές τιμές. Το αντίθετο, επίσης, είναι ενδεχόμενο.

Επιπρόσθετα το γεγονός ότι τα περισσότερα γεωργικά προϊόντα είναι φθαρτά και πρέπει να διατεθούν στην αγορά μέσα σε περιορισμένο χρονικό διάστημα, γίνεται προφανές ότι ο παραγωγός γεωργικών προϊόντων δεν είναι σε θέση, με τις δικές του δυνάμεις, να εξασφαλίσει μια σχετική σταθερότητα στο εισόδημά του. Αν μείνει αβοήθητος, επόμενο θα είναι να επιδιώξει, όταν βρει την ευκαιρία, να εγκαταλείψει το γεωργικό επάγγελμα, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις για το κοινωνικό σύνολο.²

Στους παραπάνω παράγοντες έρχεται να προστεθεί και η αλλαγή της φορολογικής νομοθεσίας εις βάρος των αγροτών. Ιδιαίτερα όταν στην Ελλάδα, οι αγρότες απολαμβάνουν ειδικό φορολογικό καθεστώς προνομιακού χαρακτήρα, ήδη από τον 19ο αιώνα. Από τις πρώτες δεκαετίες του νεοσύστατου τότε ελληνικού κράτους, το οποίο στηρίχθηκε στην αγροτική παραγωγή, το αγροτικό εισόδημα αντιμετωπίστηκε με ευνοϊκό φορολογικό τρόπο, είτε αυτό προερχόταν από τις μεγάλες γαίες που ενσωματώθηκαν σε αυτό μετά την πρόσκτηση της Θεσσαλίας, είτε αυτό προερχόταν από μικρές εκτάσεις αυτοαπασχολούμενων ιδιοκτητών. Η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση είχε αρχικώς ως αιτιολογία τις δυσμενείς και κυρίως απρόβλεπτες συνθήκες της αγροτικής παραγωγής. Οι δεκαετίες παρήλθαν και ο πρωτογενής τομέας αγροτικής παραγωγής εξακολουθούσε να διαφοροποιείται προνομιακά σε σχέση με τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής. Και το καθεστώς αυτό εξακολουθούσε να ισχύει μέχρι και πρόσφατα με τον αντικειμενικό προσδιορισμό του αγροτικού εισοδήματος.⁶

---

² Στοιχεία Γεωπονίας και Αγροτικής Ανάπτυξης – Γ τάξη Γενικού Λυκείου Τεχνολογικής Κατεύθυνσης

⁶ ΔΕΛΤΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, τεύχος 1566, Αυγούστου 2015

1.3 Σημαντικότητα αγροτικού τομέα στην ανάπτυξη της χώρας

Ο αγροτικός τομέας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας διαχρονικά σημαντικός πυλώνας της οικονομίας εφόσον επηρεάζει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο τα διάφορα μακροοικονομικά ή κοινωνικά μεγέθη της χώρας.

Πιο συγκεκριμένα ο αγροτικός τομέας⁹

- Αποτελεί παραγωγική δραστηριότητα που συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία. Αν αναλογιστεί κανείς ότι στην ύπαιθρο ζει ο 50 % του πληθυσμού και ανήκει και το 85% της γεωγραφικής έκτασής της Ελλάδος. Στο κύκλωμα της παραγωγής διακίνησης - επεξεργασίας και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων δημιουργεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ποικίλων οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Εξασφαλίζει την διατροφική (επισιτιστική) ασφάλεια και την ασφάλεια των τροφίμων για κάθε χώρα μέσω της διατηρήσεως της δυνατότητας εγχώριας παραγωγής των βασικών αγροτικών προϊόντων.
- Συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, η οποία, με τη σειρά της, εξασφαλίζει την ισόρροπη ανάπτυξη της υπαίθρου με τα αστικά κέντρα.
- Σε κοινωνικό επίπεδο η ανάπτυξη της γεωργίας συμβάλλει στη συγκράτηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές αλλά και σε μειονεκτικές περιοχές (ορεινές και νησιωτικές).

Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, ο γεωργικός τομέας συμβάλλει στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) κατά 2,9%, ενώ ταυτόχρονα καλύπτει το 14% της απασχόλησης. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 1,2% και 5%. Πέραν όμως

⁹ <https://www.paseges.gr>

αυτών, πρέπει να εκτιμηθεί και η επιπλέον προστιθέμενη αξία που δημιουργεί η γεωργία, που μπορεί να φθάσει μέχρι 12,2 δις. ευρώ κατ' έτος, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, όπως π.χ. ο περαιτέρω τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της γεωργικής παραγωγής, η αντιμετώπιση του προβλήματος του μικρού μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η δημιουργία επώνυμων προϊόντων και η στενότερη συνεργασία με άλλους τομείς της οικονομίας, όπως ο Τουρισμός.⁸

---

⁸ Mylonas, P.2015. Unlocking the potential of Greek agro-food industry. National Bank of Greece, Sectorial Report , pp40

1.4 Η Φυσιογνωμία της Ελληνικής Γεωργίας

Ο αγροτικός τομέας είναι εξαιρετικά σημαντικός για την Ελλάδα τόσο από οικονομικής όσο και από κοινωνικής άποψης. Η ελληνική γεωργία καλείται να βρει τη θέση της μέσα σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Η απελευθέρωση των αγορών, ο έντονος διεθνής ανταγωνισμός, οι τεχνολογικές εξελίξεις, η αλλαγή των προτύπων διαβίωσης και επομένως της ζήτησης ασκούν ισχυρές πιέσεις τις οποίες η χώρα θα πρέπει να διαχειριστεί με επιτυχία προκειμένου η γεωργία να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης. Πέραν όμως της οικονομικής σημασίας της γεωργίας, τα τελευταία έτη έχει γίνει εμφανής η συνεισφορά της σε πολλαπλά επίπεδα και έχει αναγνωριστεί η «πολύ-λειτουργικότητά» της.

Παρότι η συμβολή της στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι χαμηλή, αν ασκηθούν πολιτικές συνέργειας με τη μεταποίηση και τον τουρισμό, η προστιθέμενη αξία και το όφελος όλων θα λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά.

Δυστυχώς, δεκαετίες τώρα, την ελληνική γεωργία χαρακτηρίζει κλιμακούμενη παραγωγική αποδιάρθρωση. Δεν υπήρξε ποτέ ένας εθνικός σχεδιασμός του τομέα και ακόμα και σήμερα οι επιδοτήσεις εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ως το βασικό εισόδημα των αγροτών και όχι ως ενίσχυσή του.

Η Ελλάδα, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν αντιμετώπισε τις ενισχύσεις ως βασικό εργαλείο άσκησης γεωργικής πολιτικής. Δεν προέβη στον εκσυγχρονισμό του αγροτικού της τομέα και κατασπατάλησε τις γενναιόδωρες ενισχύσεις με κριτήρια και λογικές πελατειακών σχέσεων, που απομάκρυναν μερίδα του αγροτικού κόσμου από την παραγωγή και οδήγησαν στον εκμαυλισμό του

Η έλλειψη αυτή της επιχειρηματικότητας κι ο εθισμός των αγροτών και παραγωγών στις επιδοτήσεις και τις κρατικές ενισχύσεις προκάλεσαν:

- Αδυναμία προσαρμογής των καλλιεργειών και αγκίστρωση σε «παραδοσιακά» προϊόντα
- Αδυναμία προώθησης των προϊόντων στις αγορές
- Αδυναμία οργάνωσης των παραγωγών
- Αδυναμία αξιοποίησης των ανταγωνιστικών Ελληνικών προϊόντων με αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας
- Μη αξιοποίηση των συμβολαίων παραγωγής και των προσυμφωνημένων τιμών

Τα τελευταία 20 χρόνια η οικονομική ανάπτυξη της χώρας στηρίχτηκε στις κατασκευές στο εμπόριο και τις υπηρεσίες, αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση των καταναλωτικών συνηθειών του, από όπου ένα πολύ μικρό ποσοστό της προστιθέμενης αξίας παράγονταν εντός της Ελληνικής επικρατείας. Ταυτόχρονα είχαμε μια συρρίκνωση του αγροτικού τομέα και της συμμετοχής του στο ΑΕΠ της χώρας (μια κατ-εξοχήν αγροτικής οικονομίας

τις περασμένες δεκαετίες) απόρροια της οικονομικής κρίσης των τελευταίων χρόνων και της κατάρρευσης του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης τις τελευταίες δεκαετίες.¹¹

Η συμμετοχή του αγροτικού τομέα (περιλαμβάνει τους τομείς γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας) στην ελληνική οικονομία έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία 15 χρόνια.

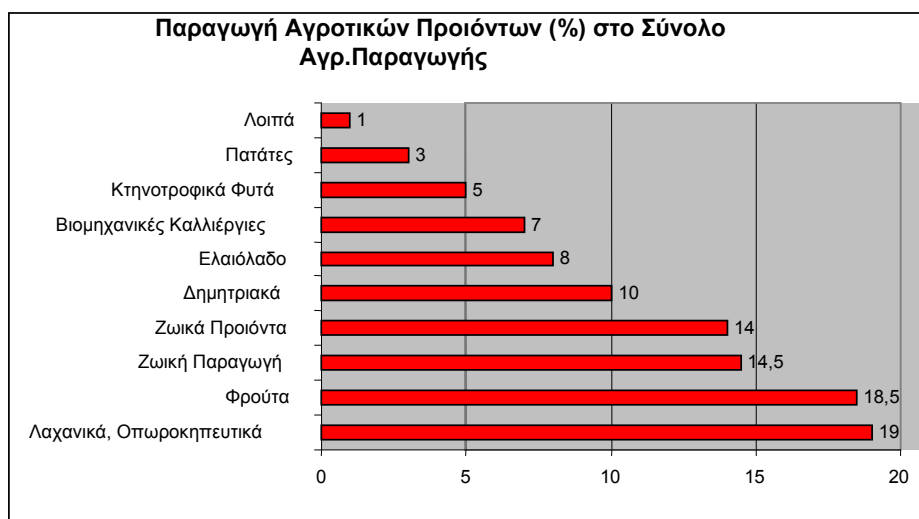
Το εξωτερικό ισοζύγιο γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων βελτιώθηκε ουσιαστικά την περίοδο 2010-2016, κυρίως λόγω της αύξησης των εξαγωγών, με έμφαση τα γαλακτοκομικά προϊόντα και το ελαιόλαδο.

Οι εξαγωγές τη συγκεκριμένη περίοδο αυξήθηκαν κατά μέσον όρο 4,9%, ενώ και οι εισαγωγές σημείωσαν μικρή αύξηση. Το εμπορικό ισοζύγιο από 973 εκατ. ευρώ έλλειμμα το 2010, διαμορφώθηκε σε 185 εκατ. ευρώ το 2016. ενδεχομένως το έλλειμμα αυτό να είχε εκμηδενιστεί, αν δεν είχαν παρουσιαστεί οι κεφαλαιακοί έλεγχοι, που επηρέασαν καθοριστικά τις εξαγωγές την περίοδο 2015-2016. .

Οι συνολικές εξαγωγές, από 2,95 δισ. ευρώ το 2010, ανήλθαν σε 3,93 δισ. ευρώ πέρυσι, με πρώτους τους εξαγωγείς των γαλακτοκομικών προϊόντων. Οι τελευταίοι πέτυχαν σχεδόν διπλασιασμό των εξαγωγών τους, και από 298 εκατ. ευρώ το 2010 φτάνουν τα 555 εκατ. ευρώ έξι χρόνια αργότερα. Επίσης, οι παραγωγοί ελαιολάδου και συναφών προϊόντων, την ίδια περίοδο επιτυγχάνουν σχεδόν τριπλασιασμό των εξαγωγών τους (σε 630 εκατ. ευρώ το 2016, έναντι 272 εκατ. ευρώ το 2010). Προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλε θετικά και η αύξηση της (μέσης) τιμής του ελαιολάδου (2016: 3,63 ευρώ, 2010: 2,67 ευρώ).¹⁰

Τέλος, σχεδόν όλοι οι επιμέρους κλάδοι του γεωργοκτηνοτροφικού τομέα, βελτιώνουν τις επιδόσεις τους. Μεταξύ αυτών τα είδη αλιείας, τα οπωροκηπευτικά, τα δημητριακά κ.ά. Ορισμένοι κλάδοι πετυχαίνουν θεαματικές επιδόσεις, αλλά εκκινούν από χαμηλή βάση.

Τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην Ελλάδα, είναι τα ακόλουθα:

Πίνακας 1: Πηγή :Eurostat , Piraeus bank Research.

¹⁰ Άρθρο: « Ασπίδα στην κρίση η στροφή στις εξαγωγές» Εφημερίδα Καθημερινή Συντάκτης Β. Μανδραβέλης Φύλλ. 919601/24.07.2017

¹¹ Ο Αγροτικός τομέας στην Ελλάδα/ Ελένη Α. Καίτη, Ελισάβετ Ι. Νίτση –Αθήνα : ΚΕΠΕ , 2010-266

Τα σημαντικότερα προϊόντα που διαθέτουν ισχυρό πλεονέκτημα ποιότητας (υψηλή ανταγωνιστικότητα σε υψηλές τιμές).¹²

- ✚ είναι το ελαιόλαδο
- ✚ οι ελιές
- ✚ τα τουρσιά
- ✚ οι σταφίδες
- ✚ τα διατηρημένα λαχανικά
- ✚ ο καπνός,
- ✚ Ο τοματοπολτός
- ✚ το γιαούρτι
- ✚ το ρύζι
- ✚ τα δέρματα αιγοπροβάτων
- ✚ το βαμβακέλαιο και
- ✚ οι ζύμες αρτοποιίας.

Στα φρούτα, το βαμβάκι, το πρόβειο τυρί, τα κρασιά και ορισμένα άλλα προϊόντα υψηλής ανταγωνιστικότητας, φαίνεται ότι οι χαμηλότερες τιμές αποτελούν το κύριο συγκριτικό τους πλεονέκτημα

Στις εμπορικές ανταλλαγές με τις άλλες χώρες της Ε.Ε. η Ελλάδα παρουσιάζει έλλειμμα, παρά το γεγονός ότι είναι μια χώρα με σημαντικό γεωργικό τομέα.

Η αρνητική εξέλιξη της παραγωγής πολλών αγροτικών προϊόντων σημειώνεται παράλληλα με την πολύ υψηλή μέση ετήσια αύξηση των εισαγωγών τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, στην κατηγορία του ελαιολάδου σημειώνεται εντυπωσιακή αύξηση των εισαγωγών έναντι πτώσης των εξαγωγών, παρά την υψηλή και παγκοσμίως αναγνωρισμένη ποιότητα του Ελληνικού ελαιολάδου. Παρότι στον κλάδο λειτουργούν σήμερα ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις, η αναγκαία οργάνωση της παραγωγής και των εξαγωγών του τομέα αυτού δεν έχει ακόμη επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό.

Τα τελευταία έτη αυξάνεται με ταχύ ρυθμό και το εύρος των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων, που περιλαμβάνουν τώρα και εισαγωγές προϊόντων που παράγονται ευρέως και στην Ελλάδα (π.χ. όσπρια, εσπεριδοειδή, πατάτες, τομάτες, φρούτα, κ.ά.). Είναι προφανές ότι τα ξένα προϊόντα έχουν αξιοποιήσει τις ευκαιρίες από την ταχεία αύξηση της εγχώριας ζήτησης, τη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και της παγκοσμιοποίησης και έχουν διεισδύσει με επιτυχία στην Ελληνική αγορά, κάτι που δεν ισχύει για τα Ελληνικά προϊόντα, τα οποία χάνουν μερίδιο τόσο στην εγχώρια όσο και στις

---

¹² . ΕΛΣΤΑΤ, ΠΣΕ, Piraeus Bank Research <http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2015/Files/International-Market-Analysis/Economic-Analysis-Studies>

ξένες αγορές παρά την αναμφισβήτητη φυσική ποιότητά τους και την γενικότερη προτίμησή τους από τους καταναλωτές.

Η μεγάλη πτώση του μεριδίου του αγροτικού τομέα στην παραγωγή συνοδεύθηκε κι από την πτώση του μεριδίου του στην απασχόληση. Η σταδιακή απώλεια εισοδήματος των Ελλήνων αγροτών στη παραγωγή όμως υπεραντισταθμιζόταν μέχρι τώρα από την απολαβή αυξημένων επιδοτήσεων και άλλων παροχών από την ΕΕ και το Ελληνικό κράτος.¹³

---

¹³ [http://odep.gr/provlimata-krisis/H οικονομική κρίση & τα προβλήματα στον Αγροτικό Τομέα](http://odep.gr/provlimata-krisis/H%20οικονομική%20κρίση%20&%20τα%20προβλήματα%20στον%20Αγροτικό%20Τομέα)

1.5 Κρίση και Αγροτική Οικονομία

Αν κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες η ύπαιθρος ερημώθηκε λόγω της ανέχειας, το διάστημα που ακολούθησε, συνέχισε να πιέζεται δημογραφικά, λόγω των αναγκών των κατοίκων της για βελτιωμένες συνθήκες διαβίωσης και τοπική ανάπτυξη. Η βαθιά κρίση που διανύουμε και η διεθνής συγκυρία, ανοίγουν νέες προοπτικές στον ίδιο τον πρωτογενή τομέα. Η εξέλιξη αυτή όχι μόνο ανακόπτει τη φθίνουσα πορεία της αγροτικής απασχόλησης, αλλά, υπό προϋποθέσεις, την αυξάνει.

Τα στατιστικά δεδομένα για την αγροτική απασχόληση είναι ιδιαίτερα προβληματικά. Διαφορετικές έρευνες της ΕΛΣΤΑΤ για την ίδια χρονική περίοδο, βγάζουν εντελώς διαφορετικά συμπεράσματα. Για τον λόγο αυτό, η καταγραφή των τάσεων αποτελεί πιο ασφαλή προσέγγιση.

Τάση 1: Ανάσχεση της φθίνουσας πορείας με την έναρξη της κρίσης

Όπως απεικονίζεται στον σχετικό πίνακα-διάγραμμα, η συμβολή της αγροτικής απασχόλησης στη διαμόρφωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας μειώνεται συνεχώς, από τις 671.000 το 1991, ή 18% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, στις 434.000 το 2009. Το έτος αυτό, που σχετίζεται και με τη διεύρυνση της οικονομικής κρίσης, τα δεδομένα αντιστρέφονται, και ο αριθμός των απασχολούμενων αυξάνεται στις 467.000.

Τάση 2: Η πραγματική απασχόληση στον πρωτογενή τομέα είναι πολύ μεγαλύτερη

Όπως προκύπτει από το σχετικό διάγραμμα, οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα είναι πολλοί περισσότεροι από τους 467.000 που καταγράφονται στον επίσημο οικονομικό ενεργό πληθυσμό της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα, το έτος 2013, εργάστηκαν 1,2 εκατομμύρια ως αρχηγοί εκμεταλλεύσεων και συμβοηθούντα μη αμειβόμενα μέλη της αγροτικής οικογένειας, 900.000 εποχικοί ή μόνιμοι αγρεργάτες, καθώς και 770.000 κατ' αποκοπή ή βάση αλληλοβοήθειας. Αυτή η μεγάλη συμβολή της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην οικονομική και κοινωνική συνοχή, υποβαθμίζεται.

Τάση 3: Η κρίση έφερε εσωτερικές ανακατατάξεις

Μέχρι το έτος 2009, η μείωση του αριθμού των αρχηγών των εκμεταλλεύσεων και των μελών της οικογένειας οφείλεται στη μείωση όσων έχουν τη γεωργία και την κτηνοτροφία ως αποκλειστική απασχόληση, ή δευτερεύουσα. Σε ό,τι αφορά τους αγρεργάτες, ο αριθμός των εποχικών και των κατ' αποκοπή αλληλοσυμπληρώνεται και εμφανίζει μία σταθερότητα.

Με την έναρξη της κρίσης, διαμορφώνεται μία εντελώς διαφορετική εικόνα. Η αύξηση της συνολικής απασχόλησης οφείλεται σε αυτούς που έχουν τη γεωργία και κτηνοτροφία ως αποκλειστική απασχόληση, παρά σε αυτούς που την έχουν ως δευτερεύουσα, ο αριθμός των οποίων μειώνεται. Μεγάλη μείωση παρατηρείται επίσης στον αριθμό των αγρεργατών και των απασχολούμενων κατ' αποκοπή.

Καταγράφεται, συνεπώς, η τάση ότι την περίοδο της κρίσης ενισχύεται ο ρόλος όσων έχουν το αγροτικό επάγγελμα ως αποκλειστική απασχόληση. Επιπλέον, ενισχύεται ο

ρόλος και η συμβολή του αρχηγού και των μελών της οικογένειας, και συνεπώς η οικογενειακή εκμετάλλευση παραμένει ο πυρήνας της αγροτικής οικονομίας.

Τάση 4: Οι νέοι συνεχίζουν να απέχουν, η θέση των πιο ηλικιωμένων διευρύνεται

Παρά τις παραπάνω αλλαγές, οι νεότερες γενιές δεν εντάσσονται στο αγροτικό επάγγελμα. Το έτος 2013 για παράδειγμα, μόλις ένας στους πέντε αγρότες ήταν ηλικίας κάτω των 44 ετών. Στο άλλο άκρο, ένας στους τρεις περίπου, είχε ξεπεράσει τα όρια συνταξιοδότησης και τα 65 έτη. Αυτοί οι μέσοι όροι δεν απέχουν πολύ από τη μέση εικόνα της Ευρώπης των 27. Απέχουν, όμως, από τις χώρες εκείνες που ακολουθούν μία επιθετική πολιτική ηλικιακής ανανέωσης, όπως η Γαλλία, η Πολωνία και η Φινλανδία.

Τάση 5: Σχετικά μικρή η συμμετοχή των γυναικών

Το έτος 2013, το ένα τρίτο περίπου της συνολικής εργασίας προήλθε από αγρότισσες, που απασχολήθηκαν είτε ως αρχηγοί εκμετάλλευσης, είτε ως συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας. Αν και στην Ελλάδα ελλοχεύει μία τάση υποβάθμισης του ρόλου και της συμβολής της γυναίκας, τα ποσοστά αυτά είναι σαφώς χαμηλότερα από τα αντίστοιχα της υπόλοιπης ΕΕ. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή Γυναικών της ευρωπαϊκής οργάνωσης COPA έχει επεξεργαστεί δέσμη προτάσεων ενίσχυσης της θέσης της αγρότισσας, που παρουσιάζεται στη διπλανή στήλη.

Τάση 6: Υποαπασχόληση, η μεγάλη υστέρηση

Τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ υπολογίζουν ότι ο μέσος αυτοαπασχολούμενος αγρότης εργάστηκε στην οικογενειακή εκμετάλλευση, το έτος 2013, 94 ημέρες. Αυτή η μεγάλη μέση υποαπασχόληση, είναι μία βασική αιτία της χαμηλής παραγωγικότητας του μέσου Έλληνα αγρότη. Το πρόβλημα γίνεται ακόμη εντονότερο εάν αφαιρεθούν οι κτηνοτρόφοι, που κατά κανόνα εργάζονται καθημερινά. Στην περίπτωση αυτή, οι γεωργοί που απομένουν, εργάζονται κατά μέσο όρο περιορισμένο αριθμό ημερών το έτος.

Τάση 7: Ο αγροτικός τομέας προσαρμόζεται στην κρίση και τα νέα δεδομένα

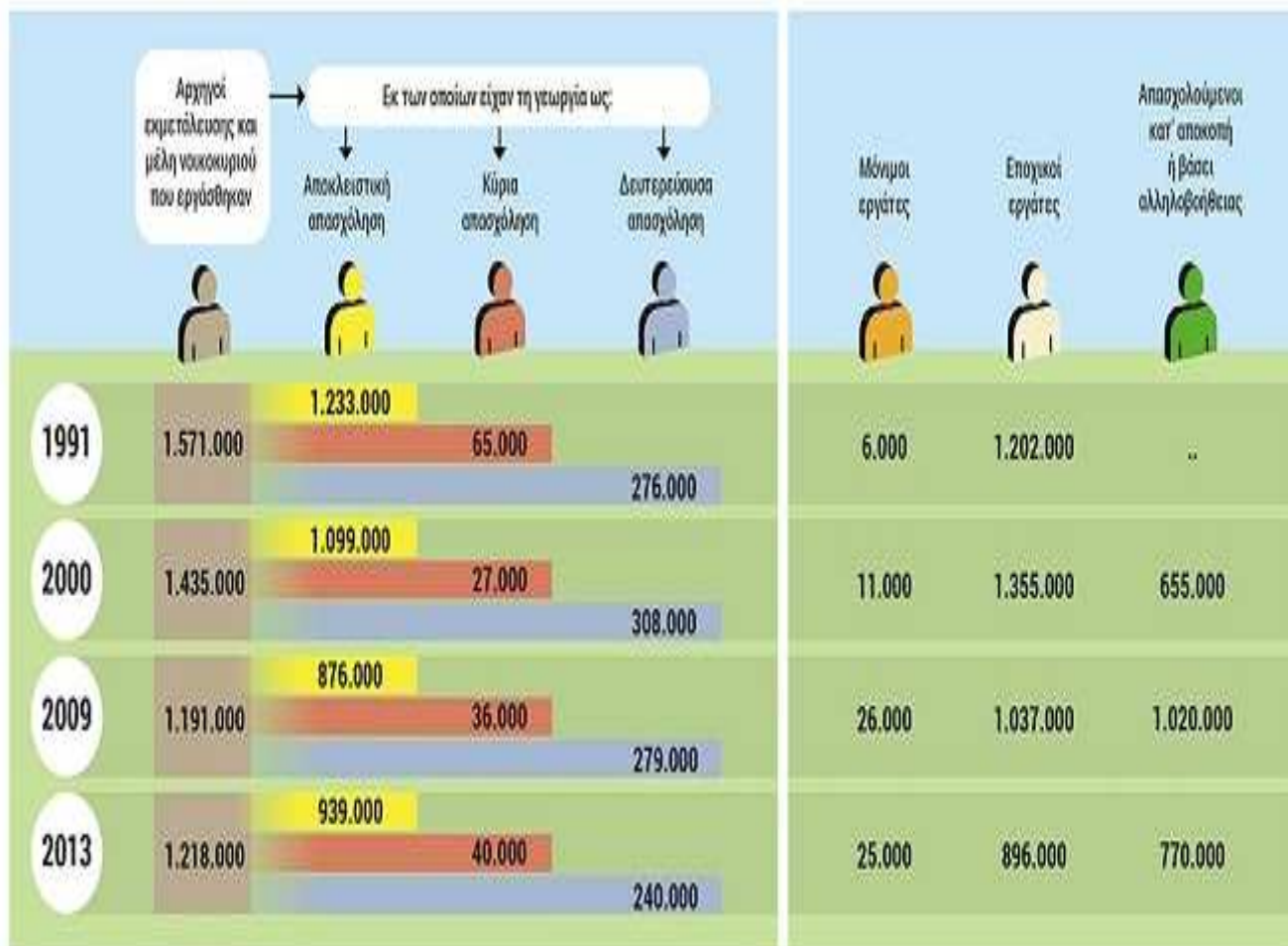
Πριν τη μεγάλη διεθνή οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας, δεν ήταν λίγοι οι οικονομολόγοι που θεωρούσαν την ύπαρξη μεγάλου αριθμού αγροτών ως ένδειξη αναπτυξιακής υστέρησης μιας χώρας. Στην Ελλάδα, μάλιστα, κάποιοι προέβλεπαν μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων κατά 2/3 περίπου και αντίστοιχη μείωση των απασχολούμενων. Άλλοι διακινούσαν την αυθαίρετη εκτίμησή τους ότι η ελληνική γεωργία και κτηνοτροφία χρειάζονται μόλις 70.000 εκμεταλλεύσεις, δηλαδή το 10% περίπου των όσων διαθέτει. Τέλος, κάποιοι άλλοι, πριν μερικούς μήνες, δημοσίευσαν σε αγροτικά έντυπα ότι χρειαζόμαστε «λίγους και καλούς» αγρότες.

Ο αγροτικός τομέας φαίνεται να αντέχει (ακόμα) στην κρίση. Η κάλυψη των διατροφικών αναγκών ενός συνεχώς αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού, οι εξαγωγικές του επιδόσεις το τελευταίο διάστημα, αποτελούν μόνο δύο από τα μέσα που θα μπορούσαν να τον οδηγήσουν στην παραγωγική του ανάταξη, στην αύξηση της δημιουργικής απασχόλησης στην ύπαιθρο. Σχέδιο και θέληση απαιτείται.²⁰

---

²⁰ <http://www.ypaithros.gr/h-apaxolisi-ston-agrotiko-tomea-dimografikes-taseis-stin-ipaithro/>

Εξέλιξη αγροτικής απασχόλησης στην Ελλάδα, 1991-2013

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. Πολιτικές ανάπτυξης γεωργίας

2.1. Κοινή Αγροτική Πολιτική Ιστορική Αναδρομή

Ο προβληματισμός για την εξασφάλιση αυτάρκειας σε γεωργικά προϊόντα μέσω του περιορισμού της αβεβαιότητας που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί, δεν απουσίασε από τα κράτη-μέλη που αποτέλεσαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1957 (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο). Στη Συνθήκη της Ρώμης, που αποτελεί τον καταστατικό χάρτη της Κοινότητας, τα άρθρα 39-47 αναφέρονται στην εφαρμογή μιας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).²

Η **Κοινή Αγροτική Πολιτική** αποτελεί την ενοποιημένη Αγροτική Πολιτική των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περιγράφει ένα σύνολο νόμων σχετικών με την γεωργία και την διακίνηση αγροτικών προϊόντων και όλες τις εκβάσεις που προκύπτουν, όπως η σταθερότητα των τιμών, η ποιότητα των προϊόντων, η επιλογή προϊόντων, η χρήση του εδάφους και η απασχόληση στον αγροτικό κλάδο.³

Τα κράτη-μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να προσαρμόσουν σταδιακά την αγροτική πολιτική που εφάρμοζαν μέχρι τότε, μέσα σε μια μεταβατική περίοδο. Το ίδιο όφειλαν να κάνουν και όσες χώρες εντάχθηκαν αργότερα (Αγγλία, Ιρλανδία, Δανία το 1973, Ελλάδα το 1981, Ισπανία, Πορτογαλία το 1985, Σουηδία, Φινλανδία, Αυστρία το 1995). Η εφαρμογή μιας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής συνδυάστηκε με την κατάργηση των συνόρων μεταξύ των κρατών-μελών και με την εφαρμογή ενιαίας μεταχείρισης των προϊόντων τρίτων χωρών (μη μελών). Καθιερώθηκε το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο (ΚΕΔ), με βάση το οποίο τα εισαγόμενα προϊόντα έχουν την ίδια δασμολογική μεταχείριση σε όλα τα σημεία εισόδου της ΕΟΚ.²

Άρχισε να ισχύει το 1962, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), προδρόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), με στόχο τη διάθεση τροφίμων στους Ευρωπαίους καταναλωτές σε ανεκτές τιμές αλλά και τη δίκαιη αμοιβή των παραγωγών και την, κατ' επέκταση, εξασφάλιση λογικού βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς.³

Εστιάστηκε έως τα τέλη του 1980 στην οργάνωση των γεωργικών αγορών και στη στήριξη των τιμών γεωργικών προϊόντων. Από το 1993 και μετά, εξελίχθηκε σ' ένα πιο γενικευμένο σύστημα άμεσων ενισχύσεων (π.χ. ανά στρέμμα) με στόχο την αμεσότερη στήριξη του γεωργικού εισοδήματος. Αυτό προκάλεσε σημαντικά προβλήματα, όπως ανισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, ταχεία αύξηση των δαπανών της ΚΑΠ κι άνιση κατανομή ενισχύσεων, σ' επίπεδο χωρών ή παραγωγών με αποτέλεσμα την αναθεώρηση της πολιτικής τα επόμενα χρόνια.

Το 2003 σηματοδότησε μια νέα φάση στις ενισχύσεις για τη στήριξη του εισοδήματος των αγροτών, εισάγοντας την έννοια της Ενιαίας Αποδεδειγμένης Ενίσχυσης (αποσύνδεση της πλειοψηφίας των άμεσων ενισχύσεων από την παραγωγή).

---

² Στοιχεία Γεωπονίας και Αγροτικής Ανάπτυξης – Γ τάξη Γενικού Λυκείου Τεχνολογικής Κατεύθυνσης

³ https://el.wikipedia.org/wiki/Κοινή_αγροτική_πολιτική

Σήμερα , η ΚΑΠ αναθεωρήθηκε με σημαντικές επιπτώσεις για την Ελλάδα.. Δεν συνδέεται πλέον ούτε με το είδος της καλλιέργειας ούτε με την ποσότητα παραγωγής. Σκοποί της ΕΕ είναι πλέον ο εξορθολογισμός του αγροτικού τομέα, η καταπολέμηση της φτώχειας, η ενίσχυση της απασχόλησης, η ισότητα ευκαιριών και η ανταπόκριση στις απαιτήσεις για ποιοτικά και ασφαλή για την υγεία προϊόντα. Συνέπεια των μεταβολών της ΚΑΠ, ήταν η μείωση των ελληνικών καλλιεργούμενων εκτάσεων για προϊόντα όπως ο καπνός και τα ζαχαρότευτλα.⁴

---

⁴ Μπουρδaras Δ (2005) Η μεταρρύθμιση ΚΑΠ –Μια νέα σελίδα για την Ελληνική Γεωργία

2.2. Στόχοι Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, προσπαθεί να αντιμετωπίσει σειρά προβλημάτων, μοναδικών ή απρόβλεπτων, που την οδήγησαν σε ορισμένες στρατηγικές επιλογές για το μακροπρόθεσμο μέλλον των αγροτικών της περιοχών. Οι γενικοί στόχοι που τέθηκαν για την ΚΑΠ είναι:

- # Να βοηθήσει τους γεωργούς να παράγουν επαρκείς ποσότητες τροφίμων για την Ευρώπη
- # Μεριμνήσε για την ασφάλεια των τροφίμων αυτών (π.χ. μέσω της ιχνηλασιμότητας)
- # Προστασία τους αγρότες από την υπερβολική αστάθεια των τιμών και τις κρίσεις της αγοράς
- # Παρότρυνση των αγροτών να επενδύουν στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων
- # Στήριξη της βιωσιμότητας των αγροτικών κοινοτήτων με τη διαφοροποίηση της οικονομίας
- # Δημιουργία και διατήρηση θέσεων εργασίας στον κλάδο των τροφίμων
- # Μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος & την καλή μεταχείριση των ζώων.

Η γεωργική πολιτική της ΕΕ σταδιακά εξελίχθηκε σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες για να βοηθήσει τους αγρότες να αντιμετωπίζουν επιτυχώς τις νέες προκλήσεις, αλλά και για να ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των καταναλωτών. Οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις είχαν ως αποτέλεσμα οι αγρότες να βασίζονται σήμερα τις αποφάσεις τους σχετικά με την παραγωγή περισσότερο στη ζήτηση της αγοράς παρά στις αποφάσεις των Βρυξελλών.

Οι πλέον πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, του 2013, δίνουν έμφαση κυρίως στα εξής:

- # πιο φιλοπεριβαλλοντικές γεωργικές πρακτικές
- # έρευνα και διάδοση γνώσεων
- # δικαιότερο σύστημα ενισχύσεων για τους αγρότες
- # ενίσχυση της θέσης των γεωργών στην τροφική αλυσίδα.

Άλλες σημαντικές αλλαγές που έθεσε η ΚΑΠ είναι

α) διευκόλυνση των καταναλωτών να επιλέγουν τα τρόφιμά τους πλήρως ενημερωμένοι, μέσω ευρωπαϊκών μηχανισμών σήμανσης της ποιότητας. Η σήμανση αυτή – αναγραφή της γεωγραφικής προέλευσης και της χρήσης παραδοσιακών μεθόδων ή συστατικών (π.χ. βιολογική γεωργία) – συμβάλλει επίσης ώστε τα γεωργικά προϊόντα της ΕΕ να είναι ανταγωνιστικά στις παγκόσμιες αγορές.

β) προώθηση της καινοτομίας στους τομείς της παραγωγής και της μεταποίησης τροφίμων (με τη βοήθεια ευρωπαϊκών ερευνητικών σχεδίων) με στόχο την αύξηση της

παραγωγικότητας και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, π.χ. με τη χρήση γεωργικών υποπροϊόντων και αποβλήτων για παραγωγή ενέργειας

γ) οικοδόμηση **σχέσεων θεμιτού εμπορίου με τις αναπτυσσόμενες χώρες** – με την αναστολή των γεωργικών εξαγωγικών επιδοτήσεων και τη διευκόλυνση των αναπτυσσόμενων χωρών να εξάγουν τα προϊόντα τους στην ΕΕ.

Μελλοντικοί στόχοι ως το 2050 είναι ο διπλασιασμός της παγκόσμια παραγωγής τροφίμων ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες που θα προκύψουν από την αύξηση του πληθυσμού και την αυξημένη κατανάλωση ζωικών προϊόντων από τους πλουσιότερους καταναλωτές – αλλά και οι επιπτώσεις της **κλιματικής αλλαγής** (απώλεια βιοποικιλότητας, υποβάθμιση της ποιότητας του εδάφους και του νερού).⁵

---

⁵ https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_el

2.3. Συνέπειες Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στις εξαγωγές της Ελλάδος

Δραστική επίδραση στη δομή της αγροτικής οικονομίας της χώρας είχαν οι τρεις δεκαετίες εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της Ευρώπης στην Ελλάδα.

Οι αγρότες στράφηκαν σαφώς προς τα επιδοτούμενα προϊόντα εγκαταλείποντας ακόμα και παραδοσιακές ελληνικές καλλιέργειες όπως τα όσπρια ή τα κτηνοτροφικά φυτά, με αποτέλεσμα οι διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού να καλυφθούν με μεγάλη αύξηση των εισαγωγών. Χαρακτηριστικά, στη Θεσσαλία ξεριζώθηκαν πολλές εκτάσεις με αμυγδαλιές προκειμένου να φυτευτεί βαμβάκι, το βασικό προϊόν του οποίου η καλλιέργεια αυξήθηκε δραματικά μετά το 1981 λόγω φυσικά της μεγάλης επιδότησης που έφτανε τρεις φορές πάνω από την εμπορική τιμή του προϊόντος.

Χαρακτηριστικά προϊόντα που εξαγάγαμε παραδοσιακά όπως τα όσπρια που καλλιεργούνταν στην Ελλάδα σιγά σιγά εγκαταλείφθηκαν καθώς η καλλιέργειά τους δεν επιδοτούνταν από την Ε.Ε. Με αποτέλεσμα να μην παράγουμε και κατά συνέπεια να μην εξάγουμε και αντιθέτως να εισαγάγουμε φασόλια από την Κίνα, μαυρομάτικα από το Περού και τη Μαδαγασκάρη, φακές από τον Καναδά, ρεβίθια από το Μεξικό και την Τουρκία, κουκιά από τη Συρία.⁷

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

	1961	1981	2011
Φακές	12.586	8.451	2.856
Σουσάμι	6.374	1.572	33
Φασόλια Ξερά	52.000	34.990	22.744
Αμύγδαλα με κέλυφος	41.146	73.181	29.800
Ρεβίθια	13.365	12.694	2.200
Κυδώνια	19.246	12.408	3.432
Φιστίκι Αιγίνης	634	2.253	9.580
Καρύδια	17.960	26.264	29.800
Καπνός	74.245	130.900	20.287
Ντομάτα	368.273	1.884.600	1.169.900
Πατάτες	400.184	1.056.000	757.820

Πίνακας 2: Εφημερίδα «Καθημερινή» 05/04/2014

⁷ Εφημερίδα «Καθημερινή» 05/04/2014 «Οι καλλιέργειες που αφήσαμε να χαθούν»

Ένας ακόμη παράγοντας που η Κ.Α.Π. απέτυχε στην Ελλάδα με άμεσο αποτέλεσμα την μείωση των εξαγωγών και την αύξηση των εισαγωγών ήταν ότι στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες η αγροτική είχε οργανωθεί -με τη βοήθεια της πολιτείας πρωτίστως- σε μεγάλες παραγωγικές μονάδες, όπου οι επικεφαλής είχαν οικονομική κατάρτιση και μπορούσαν να στρέψουν τα χρήματα σε επενδύσεις.

Στις ΗΠΑ για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί (που στην Ελλάδα ακόμη αναπτύσσονται) θεωρούνται απαρχαιωμένη μορφή οργάνωσης της παραγωγής. Στις ανεπτυγμένες γεωργικά οικονομίες οι αγρότες έχουν συστήσει ανώνυμες εταιρίες στις οποίες έχουν εκχωρήσει τη γη τους με αντάλλαγμα μετοχές. Αυτό τους έχει δώσει τη δυνατότητα να απασχολούν επαγγελματίες υψηλού επιστημονικού επιπέδου σε όλα τα πόστα (γεωπόνους, τεχνολόγους, οικονομολόγους, μάνατζερ), να καταμερίζουν την εργασία, να έχουν πρόσβαση σε μοντέρνες μεθόδους χρηματοδότησης, να κάνουν διαφήμιση και να έχουν επιρροή. Τους επιτρέπει επίσης να ασφαλίζουν τις παραγωγές τους, να εισπράττουν μέρος από τα κέρδη αλλά και μισθό και ασφάλιση από την προσωπική τους εργασία.

Άμεσο αποτέλεσμα τα προϊόντα τους να είναι πιο ανταγωνιστικά ως προς την ποιότητα άλλα και ως προς την τιμή.

Τέλος η έλλειψη ενός δικτύου -ενός πολύπλοκου σχεδιασμού, δηλαδή, για το πώς το εξαγόμενο προϊόν θα διοχετεύεται στα σημεία πώλησης στο εξωτερικό είχε άμεση συνέπεια στις εξαγωγές. Η εξαγωγή δεν συνίσταται μόνο στην αποστολή του εμπορεύματος. Μιλάμε για διαπραγματεύσεις, εφοδιαστικές αλυσίδες, αποθήκευση, διαφήμιση, προστασία προέλευσης και πολλές άλλες παραμέτρους.

Ένα εξαγωγικό δίκτυο δεν μπορεί να δημιουργηθεί από μόνο μια εταιρεία ή για ένα μόνο προϊόν. Απαιτεί **κεντρικό σχεδιασμό** και συνεπώς πάλι η πολιτεία θα πρέπει να το βοηθήσει. Όπως αντιλαμβάνεστε, στην περίπτωση της χώρας μας ο Έλληνας εξαγωγέας «παλεύει» μόνος του. μη έχοντας δικό μας δίκτυο, τα ελληνικά προϊόντα κορυφαίας ποιότητας αφήνουν περισσότερα κέρδη στους διεθνείς μεσάζοντες, τα δίκτυα των οποίων χρησιμοποιούμε, παρά στους ντόπιους παραγωγούς.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ελαιόλαδο. Τα ράφια των σούπερ μάρκετ της Αμερικής και της Ευρώπης είναι γεμάτα από μικρά πολυτελή μπουκαλάκια ιταλικού ελαιόλαδου, που όμως παράγεται από ελληνικές ελιές. Από τα 6-8 δολάρια που πωλούνται τα 250 ml «ιταλικού» επώνυμου ελαιόλαδου είναι ζήτημα να φτάνουν μερικά σεντς στον Έλληνα εξαγωγέα ελιάς. Τα υπόλοιπα κέρδη μένουν στο ιταλικό δίκτυο προώθησης των εξαγωγών.

Ενθαρρυντικό γεγονός είναι τα τελευταία χρόνια καταγράφεται ένα αυξημένο ενδιαφέρον για την αγροτική παραγωγή, κυρίως από νέους ανθρώπους που αναζητούν μια διέξοδο στην ανεργία και την οικονομική κρίση¹⁴

---

¹⁴ Διαδικτυακή εφημερίδα «Εν Αθήναις» - Μαρινάκης Κοσμά «Γιατί πετάγαμε την αγροτική παραγωγή στα σκουπίδια»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Οι ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές με αριθμούς

Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών. Αποτέλεσμα της δημοσιονομικής πολιτικής ήταν και η αύξηση του εμπορικού ελλείμματος (το έλλειμμα που προκύπτει αν η αξία των εξαγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών μία χώρας είναι μικρότερη από την αξία των εισαγόμενων).

Γεγονός που επηρέασε την Ελλάδα τόσο στον επιχειρηματικό και επενδυτικό τομέα όσο και στην τομέα της απασχόλησης.

Παρόλα αυτά το τελευταίο έτος παρατηρείται σταθερό κλείσιμο της ψαλίδας στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων .

Το γεγονός οφείλεται στη μείωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων λόγω οικονομικής κρίσης, αλλά και στην αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, καθώς φαίνεται ότι οι παραγωγοί αναζήτησαν άλλες αγορές εκτός Ελλάδας για τη διάθεση των προϊόντων τους. Μάλιστα, οι ελληνικές εξαγωγές αγροτικών προϊόντων έχουν σε μεγάλο βαθμό στραφεί προς την ευρωπαϊκή αγορά λόγω δυσκολιών στις αγορές τρίτων χωρών, όπως π.χ. το ρωσικό εμπάργκο, οι οποίες επί δεκαετίες ήταν οι βασικές αγορές διάθεσης των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Όμως η ευρωπαϊκή αγορά ζητεί καλύτερης ποιότητας και συνεπώς πιο ακριβά προϊόντα, με αποτέλεσμα να ανέβει και η αξία των ελληνικών εξαγωγών αγροτικών προϊόντων. Ταυτόχρονα σημαντικό ρόλο έπαιξαν και ευνοϊκές συγκυρίες, τις οποίες όμως είναι εξαιρετικά σημαντικό ότι οι Έλληνες παραγωγοί και εξαγωγείς κατάφεραν να αξιοποιήσουν. Σταθερή ανοδική πορεία καταγράφουν οι εξαγωγές την τελευταία εξαετία.

Παρακάτω αναλύονται ανα έτος οι εισαγωγές και οι εξαγωγές όπως διαμορφώθηκαν τα έτη 2013-2017 κυρίως στον πρωτογενή τομέα .

3.1. Οι εισαγωγές και εξαγωγές για το 2013

3.1.1 Έξαγωγες

Το 2013, η συνολική αξία των ελληνικών εξαγωγών ανήλθε σε 27.556 εκατομμύρια ευρώ, αποτελώντας το 15,1% του ΑΕΠ της χώρας. Παρά την οικονομική κρίση που συνεχίστηκε στην Ελλάδα και κατά το έτος αυτό, οι εξαγωγές παρέμειναν σχεδόν στα ίδια επίπεδα με αυτά του προηγούμενου έτους, στα οποία είχε σημειωθεί σημαντική αύξηση.

Οι εξαγωγές προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ανήλθαν σε 46% κατά το 2013, καταδεικνύοντας το ειδικό βάρος της στο ελληνικό εξωτερικό εμπόριο. Δυναμική αύξηση των ελληνικών εξαγωγών το 2013 σημειώθηκε στις χώρες Τουρκία, Γιβραλτάρ, Αίγυπτο και Ιταλία.

Σειρά κατάταξης 2013	Σειρά κατάταξης 2012	Χώρα	Αξία
1	1	Τουρκία	3.204,9
2	2	Ιταλία	2.434,0
3	3	Γερμανία	1.763,4
4	4	Βουλγαρία	1.393,6
5	6	Κύπρος	1.135,6
6	17	Γιβραλτάρ	1.059,5
7	5	Εφοδιασμοί πλοίων με Τρίτες χώρες	1.040,4
8	8	Ην. Βασίλειο	967,6
9	7	ΗΠΑ	935,2
10	10	Λιβύη	745,8
11	9	ΠΓΔΜ	743,6
12	12	Γαλλία	639,8
13	14	Ρουμανία	600,1
14	25	Αίγυπτος	593,5
15	30	Εφοδιασμοί πλοίων με χώρες Ε.Ε.	578,4
16	16	Ισπανία	574,5
17	11	Λίβανος	497,5
18	20	Ολλανδία	423,6
19	24	Κίνα	420,9
20	19	Ρωσία	406,0

Πίνακας 3 /Πηγή :Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Αυξημένες εμφανίζονται οι εξαγωγές κατά το έτος 2013 σε σχέση με το προηγούμενο έτος προς τις 27 χώρες της Ε.Ε., ενώ από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο έτους 2013, παρατηρείται **πρωτική πορεία των εξαγωγών προς τις χώρες των Βαλκανίων** που απορροφούν αξιοσημείωτο μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, στασιμότητα προς Μ.Ανατολή και Β.Αφρική ενώ αντίθετα σημαντική άνοδος παρατηρείται προς τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ (Ισλανδία, Νορβηγία, Ελβετία, Τουρκία) .Μεικτές τάσεις καταγράφονται προς γεωγραφικές περιοχές με χαμηλότερο όγκο εξαγωγών.

Σε ό,τι αφορά τις **νέες χώρες** που κατατάχθηκαν το 2013 μεταξύ των 100 καλύτερων αγορών για τα ελληνικά προϊόντα, ξεχωρίζουν: Ομάν (67η θέση), Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι (77η θέση), Περού (81η θέση), Αγία Ελένη (85η θέση), Σενεγάλη (93η θέση), Αργεντινή (95η θέση) και Αγκόλα (99η θέση).

Σειρά κατάταξης 2013	Σειρά κατάταξης 2012	Περιγραφή προϊόντος	Αξία	Ποσότητα
1	1	Ορυκτέλαια πετρελαίου	10.266,3	15.805.410,8
2	2	Φάρμακα για λιανική πώληση	758,9	14.444,4
3	3	Πλάκες από αργίλιο >0,2 mm	504,8	183.594,2
4	9	Παρθένο λάδι	452,4	151.555,4
5	4	Εμπιστευτικά προϊόντα	425,6	135.759,0
6	5	Ψάρια, νωπά	414,8	92.359,9
7	6	Βαμβάκι	370,5	257.708,3
8	8	Λαχανικά, παρασκευασμένα ή διατηρημένα	333,3	149.830,6
9	7	Σωλήνες κάθε είδους	323,4	51.484,7
10	11	Τυριά	289,2	51.134,0
11	10	Βερύκοκα, κεράσια και ροδάκινα	288,2	298.216,9
12	13	Είδη από γουνοδέρματα	220,5	321,1
13	18	Κράματα αργιλίου	211,3	120.261,2
14	17	Τσιγάρα	200,2	22.468,1
15	21	Φύλλα και ταινίες, από αργίλιο <0,2 mm	191,0	61.245,3
16	20	Πολυπροπυλένιο	175,6	144.916,2
17	12	Ηλεκτρική ενέργεια	166,2	0,3
18	16	Καπνά	165,6	32.100,6
19	14	Τηλεφωνικές συσκευές	157,7	328,2
20	33	Τσιμέντα Portland	147,8	3.733.818,0

Πίνακας 4: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Ως προς τη σύνθεση των εξαγωγών κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, παρατηρούνται αυξήσεις των εξαγωγών των **αγροτικών προϊόντων κατά 3,5%** και των **καυσίμων κατά 2,2%**, οι οποίες όμως δεν υπερκάλυψαν τις μειώσεις των εξαγωγών στις υπόλοιπες μεγάλες κατηγορίες (πρώτες ύλες -9,2%, βιομηχανικά προϊόντα -3,1% και Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες -4,1%).

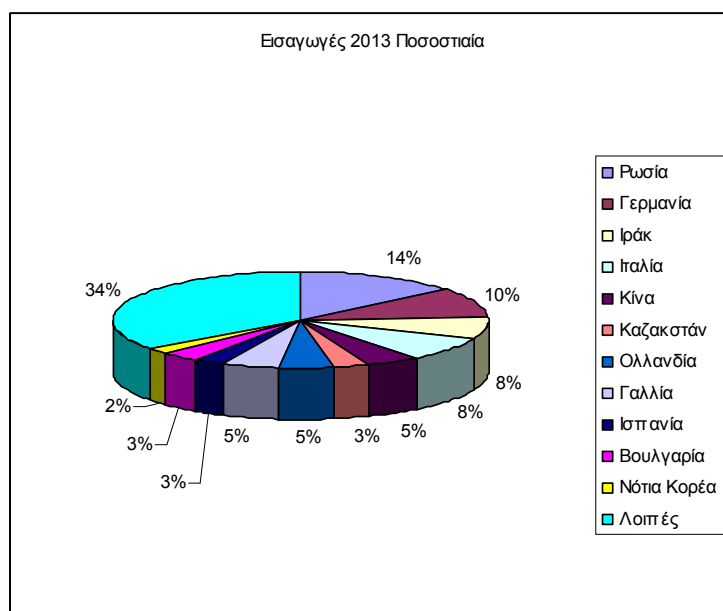
Σε ό,τι αφορά την κατάταξη των 20 κορυφαίων προϊόντων, ξεχωρίζει η μεγάλη άνοδος του **παρθένου ελαιολάδου** στην 4η θέση (από την 9η το 2012), η ένταξη στην πρώτη δεκάδα των **τυροκομικών προϊόντων** (από την 11η το 2012), η ενίσχυση των **κραμάτων αλουμινίου** (13η θέση), η αναρρίχηση των **τσιγάρων** στη 14η θέση (από τη 17η το 2012) και η είσοδος στην πρώτη 20άδα των **τσιμέντων** (από την 33η θέση το 2012).

Νέες εισοδοι στην κατάταξη αφορούν το **ακατέργαστο πετρέλαιο** (27η θέση), τα **χυτά τεχνουργήματα** (52η θέση), τα **μη παρθένα ελαιόλαδα** (87η και 92η θέση), τους **μετασχηματιστές** (88η θέση), τα **ζαχαρώδη προϊόντα** (93η θέση), τα **σνακ φρούτων-καρπών** (94η και 100ή θέση), τα **τριμερή λιπάσματα** (97η θέση) και τα **φορέματα** (99η θέση).¹⁵

3.1.2 Εισαγωγές 2013

Οι εισαγωγές το 2013 ανήλθαν στο ύψος των 46.862 εκατ. Ευρώ. Παρουσιάστηκε σημαντική μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος γεγονός που οφείλεται στην περιοριστική οικονομική πολιτική στην χώρα ως απόρροια της οικονομικής κρίσης.

Εισαγωγές 2013	
	Εκατ. Ευρώ
Ρωσία	6.606
Γερμανία	4.553
Ιράκ	3.608
Ιταλία	3.754
Κίνα	2.194
Καζακστάν	1.421
Ολλανδία	2.181
Γαλλία	2.206
Ισπανία	1.398
Βουλγαρία	1.454
Νότια Κορέα	1.012
Λοιπές	16.475
Σύνολο	46.862

Πίνακας 5: Πηγή Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Κύριος προορισμός παραμένει η Ρωσία με ποσοστό 14% επι του συνόλου των εισαγωγών. Ακολουθεί η Γερμανία ενώ σημαντική αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα έτη παρατηρήθηκαν οι εισαγωγές στο Ιράκ (2012 1,765 εκατομμύρια ενάντι 3,608 εκατομμύρια το 2013) .

Εισαγωγές ανα κλάδο	εκατομμύρια ευρώ
Τρόφιμα- Ζώντα Ζώα	5.153
Ποτά- Καπνός	500
Πρώτες Ύλες (εκτός καυσίμων)	1.205
Ορυκτα - Καύσιμα - Λιπαντικά	17.188
Φυτικά & Ζωικά Έλαια και Λίπη	269
Χημικά	6.551
Βιομηχανικά Προϊόντα	4.683
Μηχανές και Μεταφορικά Μέσα	7.117
Λοιπά	4.196
Σύνολο	46.862

Πίνακας 6: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

- Το σύνολο των συναλλαγών (εισαγωγές + εξαγωγές) του εξωτερικού εμπορίου αγαθών της Ελλάδας ανήλθε σε 74.418 εκατομμύρια ευρώ το 2013. Οι εξαγωγές αγαθών είναι μικρότερες από ότι οι εισαγωγές, ωστόσο το εμπορικό έλλειμμα κινήθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα από ότι σε προηγούμενα έτη (19,2 δις Ευρώ το 2013 σε σύγκριση με 21,7 δις Ευρώ το 2012). Το έλλειμμα καλύπτεται στο μεγαλύτερο τμήμα του κυρίως από τις εξαγωγές υπηρεσιών, όπως ναυτιλία, τουρισμός, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κλπ.¹⁵

¹⁵ Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017 [https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/)

3.2. Οι εισαγωγές και εξαγωγές για το 2014

3.2.1 Εξαγωγες

Το 2014, η συνολική αξία των ελληνικών εξαγωγών ανήλθε σε 27.188 εκατομμύρια ευρώ, αποτελώντας το 15.2% του ΑΕΠ της χώρας. Παρά την οικονομική κρίση που συνεχίστηκε στην Ελλάδα και κατά το έτος αυτό, οι εξαγωγές παρέμειναν σχεδόν στα ίδια επίπεδα με αυτά του προηγούμενου έτους.

Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών και το 2014 χαρακτηρίστηκε αφ' ενός από την ενίσχυση της ζήτησης εκ μέρους των ευρωπαϊών εταίρων και αφ' ετέρου από την υποχώρηση των εξαγωγών προς άλλες παραδοσιακές αγορές για τα ελληνικά προϊόντα, όπως οι χώρες της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής, αλλά και η Ρωσία μετά την επιβολή των σχετικών εμπορικών κυρώσεων.

ΟΙ 20 ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ- 2014

Σειρά κατάταξης 2014	Σειρά κατάταξης 2013	Χώρα	Αξία
1	1	ΤΟΥΡΚΙΑ	3.277,4
2	2	ΙΤΑΛΙΑ	2.488,4
3	3	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.788,3
4	4	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1.399,9
5	5	ΚΥΠΡΟΣ	1.325,5
6	8	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	976,4
7	7	ΕΦΟΔ.ΠΛΟΙΩΝ ΜΕ ΤΡΙΤ.ΧΩΡΕΣ.	965,2
8	9	Η Π Α	821,2
9	21	ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	785,2
10	14	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	755,6
11	11	ΠΓΔΜ	707,2
12	16	ΙΣΠΑΝΙΑ	672,7
13	12	ΓΑΛΛΙΑ	648,7
14	13	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	647,1
15	6	ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ	641,4
16	17	ΛΙΒΑΝΟΣ	613,4
17	15	ΕΦΟΔ.ΠΛΟΙΩΝ ΜΕ ΧΩΡΕΣ ΕΕ.	541,0
18	18	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	420,9
19	25	ΑΛΒΑΝΙΑ	411,5
20	23	ΕΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	359,1

Πίνακας 7: Πηγή Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Σε ότι αφορά τις κορυφαίες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα, οι μεταβολές ήταν σχετικά περιορισμένες. Η Τουρκία εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη θέση σε ότι αφορά τους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων. Ακολουθούν κατά σειρά η Ιταλία, η Γερμανία, η Βουλγαρία, η Κύπρος ενώ στην 6η θέση (από την 8η) ανήλθε το Ηνωμένο Βασίλειο. Σταθερά στην 7η θέση διατηρήθηκαν οι Εφοδιασμοί Πλοίων από Τρίτες Χώρες, ακολουθούμενοι από τις ΗΠΑ. Την πρώτη δεκάδα συμπληρώνουν η Σ. Αραβία (9η θέση

από 21η το 2013) και Αίγυπτος (10η από 14η το 2013). Αντίθετα, εκτός πρώτης δεκάδας βρέθηκε το Γιβραλτάρ (από την 6η θέση του 2013) και η Λιβύη που υποχώρησε στην 29^η θέση. Εκτός 20άδας βρέθηκε και η Ρωσία (μετά την υποχώρηση των ελληνικών εξαγωγών προς τη ρωσική αγορά κατά 12,1% ή 50 εκατ. ευρώ).

ΤΑ 20 ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΕΞΑΓΩΓΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – 2014

Σειρά κατάταξης 2014	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκατ. €)	Ποσότητα (τόνοι)
1	Ορυκτέλαια πετρελαίου	9.959,9	16.802.833,8
2	Φάρμακα, συσκευασμένα για τη λιανική πώληση	740,9	19.236,9
3	Αλουμίνιο σε πλάκες ή φύλλα > 0,2mm	544,6	204.756,7
4	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	453,5	141.668,7
5	Ψάρια	418,1	82.622,8
6	Ελιές	346,0	131.637,9
7	Τυριά	324,5	56.166,2
8	Σωλήνες κάθε είδους	315,9	54.938,0
9	Βαμβάκι	308,7	236.172,3
10	Μηχανές επεξεργασίας πληροφοριών (υπολογιστές, GPS, tablets κτλ.)	276,7	2.844,9
11	Βερύκοκα, κεράσια και ροδάκινα	257,2	253.868,2
12	Παρθένο λάδι	237,1	67.035,3
13	Αλουμίνιο σε Κράματα	223,0	122.464,4
14	Τσιγάρα που περιέχουν καπνό	211,2	21.672,3
15	Αλουμίνιο σε φύλλα < 0,2mm	198,5	64.434,4
16	Είδη από γουνοδέρματα	198,5	313,4
17	Πολυπροπυλένιο	192,9	156.564,4
18	Αλουμίνιο σε ράβδους και είδη καθορισμένης μορφής	180,2	71.828,1
19	Καπνά	151,3	31.670,7
20	Άσφαλτος από πετρέλαιο	143,9	405.331,6

Πίνακας 8: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Σε ότι αφορά τις νέες εισόδους στην κατάταξη των 100 πιο εξαγωγίμων προϊόντων της χώρας, ξεχωρίζουν οι:

- μηχανές επεξεργασίας πληροφοριών (10^η θέση),
- επιβατικά πλοία (65^η θέση),
- πάνες (71^η θέση)
- μετρητές αερίων-υγρών-ηλεκτρισμού (79^η θέση)
- συσκευές μετάδοσης δεδομένων (84^η θέση),
- ράβδοι χαλκού και κραμάτων (87^η θέση),
- δεξαμενόπλοια (88^η θέση),
- μείγματα χρωστικών ουσιών (93^η θέση),
- χοντρόσυρμα από σίδηρο ή χάλυβα (94^η θέση),
- μέρη ανελκυστήρων (95^η θέση),
- ψάρια καπνιστά (96^η θέση),
- λιπάσματα αζώτου-φωσφόρου (98^η θέση),
- εξαρτήματα μηχανών (99^η θέση).

Με βάση τα προσωρινά στοιχεία του έτους 2014 κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, καταγράφονται μειώσεις των εξαγωγών στις τέσσερις από τις πέντε μεγάλες κατηγορίες με μοναδική εξαίρεση αυτές των **βιομηχανικών προϊόντων**.

Κυρίως στα αγροτικά είδη η μείωση αγγίζει το 3,8% που οφείλεται στην πολύ μεγάλη μείωση της υποκατηγορίας **«λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης»**

Σε αντίθεση με την αύξηση ζήτησης της υποκατηγορίας **«τρόφιμα και ζώα ζωντανά** η οποία οποία όμως δεν υπερκαλύπτει την ανώτερο μείωση.

3.2.2 Εισαγωγές 2014

Όσον αφορά στις **εισαγωγές**, κατά το 2014 ανακόπτεται η πτωτική πορεία των προηγούμενων ετών, αφού καταγράφεται αύξηση 1.8% το 2014 και διαμορφώθηκαν στο ύψος των 47.734 εκατ. Ευρώ από 46.862 εκατ. Ευρώ το 2013.

Η αύξηση αφορά στην πλειοψηφία των γεωγραφικών περιοχών, ενώ εξαίρεση αποτελούν οι εισαγωγές από τη Β. Αμερική -5,7 %, την Κ.Α.Κ. -12.7%, τις χώρες Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής) -12.5% και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής -10,6%.

Αναλυτικότερα, το ποσοστό αύξησης των εισαγωγών ήταν: για τον ανεπτυγμένο κόσμο (29 χώρες του ΟΟΣΑ) 5,1%, για την Ε.Ε.(27) 3,4%, για τις «άλλες ανεπτυγμένες χώρες» 49,4%, για τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ 0,4%, για τα Βαλκάνια 6,6%, για τη Μ.Ανατολή & Β. Αφρική 1,9%, για, για τη Ν.Α. Ασία 36,9%, για την Κίνα 13,6% και για την Ινδία 0,1%.

Το σύνολο των συναλλαγών (εισαγωγές + εξαγωγές) του εξωτερικού εμπορίου αγαθών της Ελλάδας ανήλθε σε 74.922 εκατομμύρια ευρώ το 2014. Οι εξαγωγές αγαθών είναι μικρότερες από ότι οι εισαγωγές, ωστόσο το εμπορικό έλλειμμα καλύπτεται στο

μεγαλύτερο τμήμα του κυρίως από τις εξαγωγές υπηρεσιών, όπως ναυτιλία, τουρισμός, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κλπ.¹⁵

---

¹⁵ Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017 <https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/>

3.3. Εισαγωγές και εξαγωγές για το 2015.

3.3.1 Εξαγωγές 2015

Σύμφωνα με την ανάλυση του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ), επί των προσωρινών στοιχείων για το σύνολο του 2015, προκύπτει μείωση της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών κατά 5,01% στα 25,8 δισ. ευρώ έναντι 27,2 δισ. ευρώ του 2014. Αν όμως **εξαιρεθούν** τα πετρελαιοειδή, προκύπτει αύξηση της τάξης του 7,8% στα 17,9 δισ. ευρώ, έναντι 16,6 δισ. ευρώ το 2014.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πέρυσι οι καλύτερες επιδόσεις εντοπίζονται στις αναπτυγμένες αγορές (χώρες ΟΟΣΑ, ΕΕ, Ευρωζώνη, G7, Β. Αμερική), σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ειδικότερα, οι συνολικές εξαγωγές της Ελλάδας προς την ΕΕ (28) εμφανίζουν σημαντική αύξηση (10,6%) και ανήλθαν στο 53,3% των συνολικών εξαγωγών (από 45,6% του συνόλου το 2014), χάρη κυρίως στην αύξηση των εξαγωγών κατά 13,5% προς τις χώρες της Ευρωζώνης, οι οποίες απορροφούν το 37,3% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών (από 31,1% το 2014). Αν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, το μερίδιο των χωρών της ΕΕ εκτοξεύεται στο 65%, έναντι ποσοστού μόλις 35% των Τρίτων Χωρών.

Μεγάλη αύξηση καταγράφεται επίσης για τις εξαγωγές προς τη Β. Αμερική (+46,6%), τις Λοιπές Χώρες της Αμερικής (+128,5%) και τις χώρες της Αφρικής (+18,7%). Μικρότερες ποσοστιαίες αυξήσεις παρατηρούνται στις εξαγωγές προς τις Λοιπές Χώρες ΕΕ (εκτός ευρώ) κατά 4,3%, προς τις Χώρες της Μ. Ανατολής & Β. Αφρικής κατά 1% και προς την Ωκεανία (5,2%)

Αντίθετα, μεγάλη μείωση καταγράφεται στις εξαγωγές που αφορούν εφοδιασμούς πλοίων είτε με σημαίας ΕΕ είτε με σημαία από Τρίτες Χώρες (-90,9% και -87,8% αντίστοιχα) αλλά και προς τις χώρες της Ευρώπης εκτός Ε.Ε. κατά -33,8%. Πτωτική είναι η τάση στις εξαγωγές (-9,2%) και προς τις χώρες της Ασίας (πλην Μ. Ανατολής).

Σε επίπεδο επιμέρους χωρών, η Τουρκία (που εισάγει μεγάλο μερίδιο των ελληνικών πετρελαιοειδών) υποχώρησε σημαντικά και από την πρώτη θέση σε ότι αφορά τους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων, το 2015 εμφανίζεται πλέον στην 3η θέση. Στην 1η θέση ανήλθε η Ιταλία (χάρη στην εκρηκτική αύξηση των εξαγωγών ελαιολάδου) και στη 2η η Γερμανία, ενώ την πεντάδα συμπληρώνουν κατά σειρά η Κύπρος και η Βουλγαρία. Στην 6η θέση (από τη 8η) αναρριχήθηκαν οι ΗΠΑ, ενώ στην 7η θέση υποχώρησε το Ηνωμένο Βασίλειο (από 6η θέση το 2014). Σημαντική ήταν η άνοδος για την Αίγυπτο (στην 8η θέση από 10η το 2014) και το Λίβανο (από την 16η θέση το 2014, στην 9η το 2015). Η δεκάδα συμπληρώνεται από τη Σαουδική Αραβία (που έχασε μία θέση από την 9η θέση το 2014).

3.3.1.1. Τα κορυφαία εξαγόμενα προϊόντα για το 2015

Ως προς τη σύνθεση των εξαγωγών κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, η συνολική μείωση, οφείλεται στην σημαντική πτώση των εξαγωγών καυσίμων (κατά -26,4%). Αντίθετα, οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες κατά 12,4%, ενώ ανοδικά κινήθηκαν και οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων (+6,8%). Αντίθετα, οριακή μείωση καταγράφηκε στις εξαγωγές πρώτων υλών (-0,3%), την ώρα που με πτώση έκλεισε το έτος και για τις -χαμηλές σε αξία- εξαγωγές της κατηγορίας Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα (κατά -5,3%).

Αναφορικά στα επιμέρους προϊόντα, δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφορές ως προς την κατάταξη σε επίπεδο πρώτης 20άδας, με το ελαιόλαδο να αναδεικνύεται σε αναμφισβήτητο πρωταγωνιστή της περυσινής χρονιάς.

ΤΑ 20 ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΕΞΑΓΟΜΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ- 2015

Σειρά κατάταξης 2015	Σειρά κατάταξης 2014	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκατ. ευρώ)	Ποσότητα (τόνου)
1	1	Ορυκτέλαια πετρελαίου	7.186,8	17.192.702,7
2	2	Φάρμακα για λιανική πώληση	719,4	20.093,9
3	3	Αλουμίνιο σε πλάκες, ταινίες και φύλλα >0,2mm	568,8	193.746,6
4	12	Παρθένο ελαιόλαδο	544,7	148.856,4
5	4	Εμπιστευτικά προϊόντα	498,0	144.437,4
6	5	Ψάρια	432,9	81.461,7
7	6	Ελιές	385,1	166.494,7
8	10	Μηχανές επεξεργασίας πληροφοριών (smart phones, tablets κτλ)	362,7	3.390,3
9	7	Τυριά	362,1	63.018,1
10	8	Σωλήνες	359,5	62.848,3
11	9	Βαμβάκι	294,4	218.529,7
12	14	Τσιγάρα	275,1	27.226,1
13	11	Ροδάκινα κομπόστα	258,0	274.054,3
14	13	Αλουμίνιο σε κράματα	253,6	130.009,9
15	16	Αλουμίνιο σε φύλλα <0,2mm	236,3	72.502,4
16	18	Αλουμίνιο σε ράβδους	229,0	80.583,0
17	21	Άσφαλτος από πετρέλαιο	159,2	768.661,6
18	17	Πολυπροπυλένιο	156,4	140.068,2
19	30	Τσιμέντα Portland	146,4	2.936.374,8
20	19	Καπνά	143,3	31.551,5

Πίνακας 9: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

ΤΑ 10 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΥΞΗΣΗ – 2015 (εκατ. ευρώ)

Περιγραφή προϊόντος	Αξία 2015	Αξία 2014	Διαφορά Αξίας 2015/2014	% Μεταβολή Αξίας 2015/2014
Παρθένο ελαιόλαδο	544,7	238,0	306,7	128,9%
Ηλεκτρική ενέργεια	82,2	40,9	41,3	101,1%
Λιπάσματα, με άζωτο και φωσφόρο	52,0	34,8	17,2	49,6%
Σωλήνες για αγωγούς πετρελαίου ή αερίου	134,4	93,2	41,1	44,1%
Συσκευές μετάδοσης φωνής, εικόνας ή άλλων δεδομένων	56,9	40,6	16,2	40,0%
Μέρη αεροπλάνων ή ελικοπτέρων	51,2	38,6	12,5	32,4%
Τσιμέντα Portland	146,4	111,0	35,4	31,9%
Μηχανές επεξεργασίας πληροφοριών	362,7	276,8	85,9	31,0%
Τσιγάρα	275,1	211,3	63,7	30,2%
Αυτοκίνητα οχήματα	54,5	42,2	12,3	29,1%

Πίνακας 10: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

ΤΑ 10 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΤΩΣΗ – 2015 (εκατ. ευρώ)

Περιγραφή προϊόντος	Αξία 2015	Αξία 2014	Διαφορά Αξίας 2015/2014	% Μεταβολή Αξίας 2015/2014
Σιτάρι σκληρό	45,4	102,1	-56,7	-55,5%
Βουτάνιο, υγροποιημένο	71,3	141,7	-70,4	-49,7%
Είδη από γουνοδέρματα	125,5	198,9	-73,3	-36,9%
Ορυκτέλαια πετρελαίου	7.186,8	9.932,0	-2.745,2	-27,6%
Απορρίμματα και θραύσματα χαλκού	38,6	52,9	-14,3	-27,1%
Ειδικές συναλλαγές που δεν ταξινομούνται	68,1	91,3	-23,2	-25,4%
Άλλες κατασκευές και μέρη κατασκευών από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	68,0	89,3	-21,3	-23,8%
Τσιμέντα clinkers	79,0	100,1	-21,1	-21,0%
Απορρυπαντικά, καθαριστικά	62,6	78,0	-15,4	-19,8%
Πολυπροπυλένιο	156,4	192,7	-36,4	-18,9%

Πίνακας 11: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Σε ότι αφορά τις νέες εισόδους στην κατάταξη των 100 πιο εξαγωγίμων προϊόντων της χώρας, ξεχωρίζουν οι: σωλήνες για αγωγούς πετρελαίου ή αερίου (24η θέση), ελαιόλαδο – όχι παρθένο (43η), αεροπλάνα (58η), πλοία & πλοiάρια αναψυχής (67η), βιζόν (73η), ρεοστάτες (76η), μετρητές ηλεκτρισμού (82η), μανταρίνια (92η), κοκ πετρελαίου (94η), μείγματα ελαιολάδου (95η) και μήλα (99η θέση).

3.3.1.2. Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων

Με βάση τα προσωρινά στοιχεία του δωδεκάμηνου Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2015 κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, η μείωση των ελληνικών εξαγωγών οφείλεται στη σημαντική υποχώρηση των εξαγωγών καυσίμων κατά -26,4%, η οποία υπερκαλύπτει τις αυξήσεις σε σχεδόν όλες τις άλλες μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, δηλαδή τις σημαντικές αυξήσεις στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων κατά 12,4%, των βιομηχανικών προϊόντων κατά 6,8% και της κατηγορίας είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένες κατά κατηγορίες (+3,8%). Ουσιαστικά στάσιμες (-0,3%) παρέμειναν οι εξαγωγές πρώτων υλών.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά στα αγροτικά προϊόντα, η αύξηση (12,4%) των εξαγωγών, σε 5.188,8 εκ.€ από 4.618,4 εκ.€, οφείλεται στον υπερδιπλασιασμό των εξαγωγών της υποκατηγορίας «λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης» δηλαδή κατά κύριο λόγο των εξαγωγών ελαιολάδου (σε 713 εκ.€ από 317,7 εκ.€). Η σημαντικότερη υποκατηγορία «τρόφιμα και ζώα ζωντανά» εμφανίζει αύξηση κατά 2,7% και απορροφά το 15% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, με την αξία τους να διαμορφώνεται σε 3.818,3 εκ.€ από 3.716,6 εκ.€. Τέλος, σημαντική ποσοστιαία αύξηση (12,6%) εμφανίζουν οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «ποτά και καπνός» στα 657,5 εκ.€ από 584,1 εκ.€.

Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων σημείωσαν άνοδο 6,8% με την αξία τους να ανέρχεται σε 11.052,9 εκ.€ το 2015, από 10.346 εκ.€ κατά το 2014. Αυξημένες εμφανίζονται οι εξαγωγές όλων των υποκατηγοριών, με τις πλέον σημαντικές να παρουσιάζονται στις υποκατηγορίες «βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη» (η οποία είναι και η μεγαλύτερη υποκατηγορία βιομηχανικών προϊόντων) με άνοδο 9,3% (σε 4.073,3 εκ.€ από 3.752,2 εκ.€) και «μηχανημάτων & υλικού μεταφορών» με άνοδο 14,4% (σε 2.559,4 εκ.€ από 2.236,8 εκ.€).

Οριακά αυξημένες καταγράφονται οι εξαγωγές στις υποκατηγορίες «χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)» κατά 1% (σε 2.677 εκ.€ από 2.650 εκ.€) και «διάφορα βιομηχανικά είδη» κατά 0,5% (σε 1.743,1 εκ.€ από 1.734 εκ.€).

Ως προς τις υπόλοιπες μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, αναφέρθηκε ήδη η πολύ μεγάλη μείωση των εξαγωγών καυσίμων κατά -26,4% (σε 7.599,5 εκ.€ από 10.331,6 εκ.€), οι οποίες κατά το 2015, καταλαμβάνουν μερίδιό 29,9% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών, από 38,4% το περσινό έτος. Οι εξαγωγές των πρώτων υλών εμφανίζουν στασιμότητα (-0,3%) και ανήλθαν σε 1.019,5 εκ.€ από 1.022,4 εκ.€. Τέλος, οι χαμηλές σε αξία εξαγωγές της κατηγορίας «είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες» εμφανίζουν μικρή αύξηση 3,8% (σε 597,7 εκ.€ από 575,6 εκ.€).

3.3.2 Εισαγωγές 2015

Όσον αφορά στις εισαγωγές, η μείωση κατά -10,8% (από 47.734 εκ.€ σε 42.584,1 εκ.€) κατά το 2015 σε σχέση με το 2014, οφείλεται στη μεγάλη μείωση των εισαγωγών **καυσίμων** κατά -29,3% (σε 11.380,6 εκ.€ από 16.108 εκ.€). Αξίζει να επαναληφθεί η επισήμανση ότι οι μεγάλες μεταβολές στην αξία των συναλλαγών καυσίμων, οφείλονται σε σημαντικό βαθμό στις μειώσεις των διεθνών τιμών του πετρελαίου μεταξύ των δύο συγκρινόμενων εξαμήνων. Πτωτικά βέβαια, κινούνται και οι εισαγωγές των υπόλοιπων σημαντικών κατηγοριών προϊόντων, με εξαίρεση τα βιομηχανικά προϊόντα.

➤ ΟΙ 20 ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ- 2015

Σειρά κατάταξης 2015	Σειρά κατάταξης 2014	Χώρα	Αξία
1	2	Ιταλία	2.901,6
2	3	Γερμανία	1.876,8
3	1	Τουρκία	1.710,7
4	5	Κύπρος	1.530,8
5	4	Βουλγαρία	1.340,7
6	8	Η Π Α	1.246,6
7	6	Ην. Βασίλειο	1.079,2
8	10	Αίγυπτος	1.042,6
9	16	Λίβανος	767,1
10	9	Σαουδική Αραβία	737,1
11	13	Ρουμανία	722,5
12	12	Ισπανία	697,0
13	14	Γαλλία	664,4
14	11	ΠΓΔΜ	585,5
15	18	Ολλανδία	507,0
16	15	Γιβραλτάρ	395,2
17	22	Πολωνία	356,9
18	19	Αλβανία	348,4
19	23	Βέλγιο	346,7
20	27	Νότια Κορέα	298,1

Πίνακας 12: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

ΟΙ 10 ΑΓΟΡΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΥΞΗΣΗ – 2015 (εκατ. ευρώ)

Σειρά κατάταξης 2015	Σειρά κατάταξης 2014	Χώρα	Αξία 2015	% Μεταβολή
46	73	Παναμάς	98,5	433,0%
49	71	Νήσοι Μάρσαλ	87,1	214,2%
65	77	Γκάνα	47,6	200,9%
51	68	Ιρλανδία	83,3	145,0%
81	93	Λιθιοπία	19,2	138,5%
22	41	Μάλτα	236,6	83,4%
61	70	Λιθουανία	50,3	75,1%
48	58	Χονγκ-Κονγκ	90,6	72,1%
77	79	Λετονία	24,9	70,7%
55	62	Ταϊβάν	70,7	67,7%

Πίνακας 13: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

ΟΙ 10+2 ΑΓΟΡΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΤΩΣΗ/ΑΥΞΗΣΗ – 2015 (εκατ. ευρώ)

Σειρά κατάταξης 2015	Σειρά κατάταξης 2014	Χώρα	Αξία 2015	% Μεταβολή
63	17	Εφοδιασμοί σκαφών σημαίας Ε.Ε.	49,1	-90,9%
44	7	Εφοδιασμοί σκαφών σημαίας Τρίτης Χώρας	117,2	-87,8%
72	50	Νιγηρία	34,1	-54,4%
3	1	Τουρκία	1.710,7	-47,6%
54	39	Γεωργία	73,5	-43,7%
59	47	Ινδονησία	56,5	-43,7%
36	26	Τυνησία	157,2	-42,2%
25	21	Ρωσία	213,1	-40,2%
73	57	Μαρόκο	33,4	-39,0%
16	15	Γιβραλτάρ	395,2	-38,4%
90	74	Μαλαισία	10,9	-36,6%
71	56	Κατάρ	35,0	-36,1%

Πίνακας 14: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Τέλος, σε ότι αφορά νέες εισόδους στην κατάταξη των 100 κυριότερων αγορών-στόχων, ξεχωρίζουν οι: Λιβερία (53η θέση), Μπαχάμες (68η θέση), Λουξεμβούργο (74η θέση), Κέννα (75η θέση), Αντίγκουα & Μπαρμπούντα (85η θέση), Σουδάν (89η θέση), Βερμούδες (95η θέση)¹⁵

¹⁵ Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017 [https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/)

3.4 Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές για το έτος 2016.

3.4.1 Εξαγωγές 2016

Σύμφωνα με ανάλυση του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ), σε επίπεδο έτους, η συνολική αξία των εξαγωγών το 2016 διαμορφώθηκε **στα 25,11 δισ. ευρώ** από 25,8 δισ. το 2015, εξαιτίας κυρίως των διακυμάνσεων στις διεθνείς τιμές των πετρελαιοειδών (που αντιστοιχούν στο 30% περίπου των συνολικών εξαγωγών της χώρας). Να σημειωθεί ότι οι απώλειες του κλάδου των πετρελαιοειδών υπολογίζονται σε 690 εκατ. ευρώ.

Χωρίς τα πετρελαιοειδή, η αύξηση εξαγωγών που προκύπτει είναι της τάξης του 1,2% ή κατά 225,5 εκατ. ευρώ, στα 18,59 δισ. ευρώ, επίδοση που αποτελεί νέο ιστορικό ρεκόρ (σε τρέχουσες τιμές).

Στο 12μηνο του 2016, οι συνολικές εξαγωγές της χώρας αυξήθηκαν κατά 2,9% προς τις χώρες της ΕΕ, ενώ αντίθετα μειώθηκαν κατά 6,5% προς τις Τρίτες Χώρες, διαμορφώνοντας σύνθεση συμμετοχής σε επίπεδα 55,7% υπέρ των κρατών-μελών (έναντι 44,3% των Τρίτων Χωρών).

Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 4,4% προς τις χώρες της ΕΕ, ενώ μειώθηκαν κατά 4,8% προς τις Τρίτες Χώρες, αντανakλώντας σε ένα σημαντικό βαθμό και την πορεία της **ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου**. Ως αποτέλεσμα αυτών των κινήσεων, το ποσοστό των ελληνικών προϊόντων που κατευθύνονται στις αγορές των κρατών-μελών ανέρχεται πλέον στο 67,8% (έναντι μόλις 32,2% των Τρίτων Χωρών).

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι ελληνικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών θα είναι ο βασικός πυλώνας της οικονομικής ανάκαμψης του 2017, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 3,6% (με πρόβλεψη για αύξηση 4% το 2018).

Υπενθυμίζεται ότι η επίτευξη ανάλογων ρυθμών αύξησης οδηγεί σε πρόσθετα έσοδα ύψους 1,5% του ΑΕΠ της χώρας σε ετήσια βάση.

Σε επίπεδο έτους 2016, η **Ιταλία** εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο προορισμό των ελληνικών εξαγωγών ενώ στη 2η θέση παραμένει στη σχετική κατάταξη η Γερμανία. Στην 3η θέση η Κύπρος, ξεπέρασε πλέον την Τουρκία (3η το 2015), ενώ στις ίδιες θέσεις με την προηγούμενη χρονιά στη σχετική κατάταξη ακολουθούν κατά σειρά η Βουλγαρία (5η θέση), οι ΗΠΑ (6η) και το Ην. Βασίλειο (7η). Την πρώτη δεκάδα συμπληρώνουν κατά σειρά ο Λίβανος (από 9η θέση το 2015), η Ρουμανία (με άνοδο δύο θέσεων) και η Αίγυπτος (με υποχώρηση κατά δύο θέσεις από το 2015).

Ενδεικτικό ωστόσο του γεγονότος των μακροοικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες εξαγωγείς, ότι σε 10 από τις 20 κυριότερες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα καταγράφονται **αρνητικές επιδόσεις** σε σχέση με το 2015.

Στη λίστα με τις 100 πρώτες χώρες εμφανίζονται πλέον (σε σχέση με το 2015) και οι: Τουρκμενιστάν (62η θέση), Αζερμπαϊτζάν (74η), Κουρασάο (80η θέση), Σενεγάλη (83η), Ανταρκτική (85η), Κολομβία (91η), Μαυριτανία (94η), Φιλιππίνες (95η), Συρία (96η), Μπαχρέιν (97η) και Λουξεμβούργο (99η).

Οι 20 Κυριότερες Αγορές για τα ελληνικά προϊόντα, 2016 (εκατ. ευρώ)

Σειρά κατάταξης 2016	Σειρά κατάταξης 2015	Χώρα	Αξία
1	1	Ιταλία	2.830,5
2	2	Γερμανία	1.952,6
3	4	Κύπρος	1.625,3
4	3	Τουρκία	1.350,6
5	5	Βουλγαρία	1.307,0
6	6	Η Π Α	1.095,4
7	7	Ην. Βασίλειο	1.074,5
8	9	Λίβανος	1.051,4
9	11	Ρουμανία	762,3
10	8	Αίγυπτος	750,1
11	13	Γαλλία	710,2
12	12	Ισπανία	702,9
13	15	Ολλανδία	611,1
14	14	ΠΓΔΜ	566,3
15	10	Σαουδική Αραβία	447,1
16	19	Πολωνία	398,4
17	16	Γιβραλτάρ	381,4
18	17	Αλβανία	378,4
19	18	Βέλγιο	345,2
20	37	Λιβύη	331,8

Πίνακας 15: Πηγή Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Ως προς τους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγών ανά οικονομική ένωση, πέραν της ήδη αναφερθείσας αύξησης προς την Ε.Ε. (2,9%), καταγράφεται μια αντίστοιχη άνοδος **προς τις 18 χώρες της Ευρωζώνης** κατά 2,8%. Πτωτικά κινήθηκαν οι εξαγωγές προς τις χώρες του G7 (-2%), ενώ σημαντικές ποσοστιαίες μειώσεις, λόγω των τιμών των καυσίμων, παρατηρούνται στις εξαγωγές προς τις χώρες του Κόλπου (-27,5%), και προς τις χώρες της Οικονομικής Συνεργασίας Μαύρης Θάλασσας-ΟΣΕΠ (-7,5%)..

Τα προϊόντα ως προς τη σύνθεση των εξαγωγών κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, η συνολική μείωση

(-1,5%) οφείλεται στη συνεχιζόμενη **πτωτική πορεία των εξαγωγών καυσίμων** (κατά -9,1%). Ουσιαστικά αμετάβλητες (-0,1%) παρέμειναν για το 2016, σε σύγκριση με το 2015, οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων, που αποτελούν το 44% των συνολικών εξαγωγών.

Στον αντίποδα, οι εξαγωγές **αγροτικών προϊόντων** εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες κατά 7,6%. Τέλος, οριακά μειωμένες εμφανίζονται οι εξαγωγές πρώτων υλών (-0,6%) ενώ

οι χαμηλές σε αξία εξαγωγές της κατηγορίας Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα μειώνονται κατά -10,5%.

Σε μεγαλύτερο βάθος ανάλυσης, η μόνη διαφορά στην κατάταξη των 10 κορυφαίων προϊόντων είναι η επάνοδος των ψαριών στο ΤΟΠ 5, ξεπερνώντας τα εμπιστευτικά προϊόντα. Σε ό,τι αφορά στην πρώτη εικοσάδα ξεχωρίζει η μεγάλη άνοδος των πορτοκαλιών και η είσοδος σε αυτή των καπνών.

Από τις νέες εισόδους στα κορυφαία 100 εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα ξεχωρίζουν τα βιομηχανικά πολυμερή χημικά (74η θέση), τα καπνιστά ψάρια (82η), το ρύζι (93η) και τα είδη υγιεινής (94η).

Τα 20 Κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα, 2016 (σε εκατ. ευρώ & τόνους)

Σειρά κατάταξης 2016	Σειρά κατάταξης 2015	Περιγραφή προϊόντος	Αξία	Ποσότητα
1	1	Ορυκτέλαια πετρελαίου	6.574,1	18.962.811,4
2	2	Φάρμακα για τη λιανική πώληση	709,2	22.459,5
3	3	Αλουμίνιο σε πλάκες (>0,2mm)	550,9	199.796,5
4	4	Παρθένο λάδι	501,6	139.068,8
5	6	Ψάρια	482,7	92.628,9
6	5	Εμπιστευτικά προϊόντα	450,6	140.024,8
7	7	Ελιές & άλλα λαχανικά διατηρημένα	405,3	173.870,9
8	8	Τυριά	395,4	68.306,3
9	9	Μηχανές επεξεργασίας δεδομένων	385,8	3.174,9
10	10	Σωλήνες κάθε είδους	336,5	63.694,1
11	11	Βαμβάκι	311,0	217.742,4
12	12	Τσιγάρα	303,0	28.287,5
13	16	Αλουμίνιο σε ράβδους	256,7	98.845,8
14	15	Αλουμίνιο σε φύλλα (<0,2mm)	245,8	80.688,0
15	13	Ροδάκινα	241,6	252.157,5
16	14	Αλουμίνιο σε κράματα	202,2	120.456,8
17	21	Καπνά	183,4	38.575,5
18	19	Τσιμέντα	175,6	4.005.875,8
19	36	Πορτοκάλια	173,6	460.322,0
20	20	Παρασκευάσματα διατροφής	167,0	39.091,8

Πίνακας 16: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

3.4.2 Οι εισαγωγές 2016

Όσον αφορά στις εισαγωγές, η σχετική αναθέρμανση της εμπορικής δραστηριότητας οδήγησε σε διακοπή της πτωτικής τους τάσης με βάση τα συνολικά στοιχεία του 2016. Σε επίπεδο έτους, εμφανίζεται οριακή άνοδος σε σύγκριση με τις επιδόσεις του 2015 (0,5%), στα 42,89 δισ. ευρώ έναντι 42,6 δισ. Χωρίς τα πετρελαιοειδή, οι εισαγωγές εμφανίζονται **σημαντικά αυξημένες κατά 5,96%** (ή κατά 1,9 δισ. περίπου), σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, λόγω κυρίως αυξημένων εισαγωγών της κατηγορίας μηχανημάτων/πλοίων.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών των κινήσεων ήταν να αυξηθεί το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά 3,5%, στα 17,78 δισ. ευρώ (από 17,17 δισ. ευρώ κατά το 2015).¹⁵

---

¹⁵ Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017 [https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/)

3.5 Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές για το α εξάμηνο του 2017.

ΕΛΛΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ						
		ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ- ΑΦΙΞΕΙΣ ⁽²⁾	ΕΞΑΓΩΓΕΣ- ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ⁽²⁾	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ⁽²⁾		
ΕΤΟΣ	ΜΗΝΑΣ	Αξία σε εκατομμύρια ευρώ	Αξία σε εκατομμύρια ευρώ	Αξία σε εκατομμύρια ευρώ	Μεταβολές % από μήνα σε μήνα	Μεταβολές % με αντίστοιχο μήνα προηγούμενου έτους
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	1	4.471,2	2.142,3	-2.328,8	44,1	91,2
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	2	4.174,5	2.111,0	-2.063,5	-11,4	22,8
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	3	4.786,1	2.666,0	-2.120,0	2,7	34,7
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	4	4.156,1	2.328,1	-1.828,0	-13,8	-13,0
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	5	4.322,8	2.575,1	-1.747,7	-4,4	14,9
2017 ⁽¹⁾⁽⁴⁾	6	3.916,9	2.406,7	-1.510,2	-13,6	-0,2
		25.827,4	14.229,3	-11.598,2	3,7	150,3

Πίνακας 17: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

3.5.1 Εξαγωγές 2017

Η συνολική αξία των εξαγωγών - αποστολών κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2017 ανήλθε στο ποσό των 14.229,3 εκατ. ευρώ έναντι 12.006,4 εκατ. ευρώ κατά το ίδιο διάστημα του έτους 2016, παρουσιάζοντας αύξηση 18,5%. Η αντίστοιχη μεταβολή χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε αύξηση κατά 689,2 εκατ. ευρώ, δηλαδή 7,6% και η αντίστοιχη μεταβολή χωρίς τα πετρελαιοειδή και τα πλοία παρουσίασε αύξηση κατά 704,6 εκατ. ευρώ, δηλαδή 7,8% Στάσιμες (-0,3%) ήταν οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων. Η στασιμότητα αυτή σε 2.741,1 εκ. από 2.748,9 εκ., οφείλεται στην πτωτική τάση των αποστολών της υποκατηγορίας «λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης», (-15,7%) - δηλαδή κατά κύριο λόγο των εξαγωγών ελαιολάδου. Αλλά ακόμα και της υποκατηγορίας «ποτά και καπνός» στα 366 εκ. από 374,1 εκ. (-2,2%). Η εξισορρόπηση στη μεταβολή των αγροτικών προϊόντων προκύπτει από την ενίσχυση των εξαγωγών της σημαντικότερης υποκατηγορίας «τρόφιμα και ζώα ζωντανά» κατά 2,8%.

Η εν λόγω υποκατηγορία, απορροφά το 14,9% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, με την αξία τους να διαμορφώνεται σε 2.080,6 εκ. από 2.025,3 εκ. και την αύξηση να φτάνει το 2,7% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017.

ΟΙ 10 ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ- 2017

Σειρά κατάταξης 2017	Σειρά κατάταξης 2016	Χώρα
1	1	ΙΤΑΛΙΑ
2	2	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
3	3	ΚΥΠΡΟΣ
4	4	ΤΟΥΡΚΙΑ
5	5	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
6	8	ΛΙΒΑΝΟΣ
7	7	ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ
8	6	ΗΠΑ
9	9	ΡΟΥΜΑΝΙΑ
10	13	ΓΑΛΛΙΑ

Πίνακας 18: Πήγη Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Η Ιταλία εξακολουθεί και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017 να αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό των ελληνικών εξαγωγών ενώ στις επόμενες θέσεις ακολουθούν (όπως και στο αντίστοιχο περσινό εξάμηνο) η Γερμανία, η Κύπρος, η Τουρκία και η Βουλγαρία. Στην 6η θέση βρίσκεται, με άνοδο κατά δύο θέσεις από το αντίστοιχο περσινό εξάμηνο, ο Λίβανος, στην 7η και 8η θέση (από 6η και 7η αντίστοιχα πέρσι) το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ. Την πρώτη δεκάδα των κυριότερων προορισμών, συμπληρώνουν η Ρουμανία -όπως και στο αντίστοιχο περσινό εξάμηνο- στην 9η θέση και η Γαλλία με άνοδο μιας θέσης από πέρσι.

Ως προς τους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγών ανά οικονομική ένωση, πέραν της ήδη αναφερθείσας αξιοσημείωτης (8,5%) αύξησης προς την Ε.Ε. οι αποστολές προς τις 17 χώρες της Ευρωζώνης, αυξήθηκαν κατά 8,4%, ενώ ανοδικά κινήθηκαν οι εξαγωγές προς όλες τις άλλες οικονομικές ενώσεις,.

Όσον αφορά στις χώρες-μέλη της Ε.Ε. που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη, οι εξαγωγές αυξήθηκαν προς αυτές κατά 8,7% και ανήλθαν στα 2.184,4 εκ. από 2.010,5 εκ. ευρώ. Η Βουλγαρία -κυριότερος πελάτης για τα ελληνικά προϊόντα στην εν λόγω κατηγορία χωρών- εμφανίζει άνοδο των εξαγωγών κατά 10,9% (από 575,4 εκ. σε 638,4 εκ.) και ακολουθούν με αυξήσεις (με βάση το μέγεθος των εξαγωγών) το Ην. Βασίλειο κατά 8% (από 493,3 εκ. σε 532,7

Οι εξαγωγές προς τις Λοιπές Χώρες της Ευρώπης (πλην Ε.Ε.) καταγράφουν αξιοσημείωτη αύξηση για το πρώτο εξάμηνο του 2017, της τάξης του 28,1%.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι και προς τους 7 κυριότερους προορισμούς, παρατηρούνται ανοδικές τάσεις των ελληνικών εξαγωγών. Ξεχωρίζει βέβαια το γεγονός ότι, οι εξαγωγές προς την Τουρκία αυξήθηκαν κατά πολύ (45,6%), σε 884,9 εκ. από 607,5 εκ..

3.5.2 Εισαγωγές 2017

Όσον αφορά στις εισαγωγές, παρατηρείται σημαντική αύξηση για το διάστημα Ιανουάριος-Ιούνιος 2017, κατά 18,8% και η αξία τους διαμορφώθηκε σε 25.827,40 εκ., από 21.105,7 εκ. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016.

Αυξημένες (5,7%) καταγράφονται οι εισαγωγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι εισαγωγές από τις 17 χώρες της Ευρωζώνης εμφανίζουν αύξηση 4,9%, ενώ αυτές από τις χώρες μέλη της ΕΕ που δεν είναι ενταγμένες στη ζώνη του ευρώ αυξάνονται κατά 8,3%.

Οι εισαγωγές από τις λοιπές χώρες της Ευρώπης (εκτός ΕΕ) εμφανίζουν ακόμα μεγαλύτερη άνοδο της τάξης του 28,5%, κυρίως λόγω των εισαγωγών από τη Ρωσία.

Πολύ μεγάλες αυξήσεις των εισαγωγών παρατηρούνται από τη Μ. Ανατολή & Β. Αφρική (67,2%), με ορισμένες χώρες από την εν λόγω περιοχή να καταγράφουν εντυπωσιακές ποσοστιαίες ανόδους εισαγωγών (Αλγερία, Λιβύη, Ιράν, Μαρόκο).

Σημαντικές αυξήσεις στις εισαγωγές καταγράφονται επίσης από τις λοιπές (πλην Μ. Ανατολής) χώρες της Ασίας (29,1%) (ιδιαίτερα από Αζερμπαϊτζάν και Νότια Κορέα), από τις χώρες της Β. Αμερικής (15%) και από τις λοιπές χώρες της Αφρικής (πλην Β. Αφρικής) κατά 25%, αν και εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλές σε συνολική αξία.

Ουσιαστικά αμετάβλητες παρέμειναν οι εισαγωγές από τις χώρες της Ωκεανίας στα 20,5 εκ., ενώ αντίθετα πτωτική ήταν η τάση των εισαγωγών από τις Λοιπές Χώρες της Αμερικής (-9,8%).

Οι εισαγωγές αγροτικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 6%. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην ενίσχυση των εισαγωγών της μεγαλύτερης υποκατηγορίας αγροτικών προϊόντων «τρόφιμα & ζώα ζωντανά» κατά 6,8% (στα 2.678,3 εκ. από 2.507,8 εκ.), αλλά και στην αύξηση εισαγωγών της υποκατηγορίας «λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης» κατά 15,9% (σε 137,9 εκ. από 119 εκ.)¹⁵

---

¹⁵ Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017 <https://www.statistics.gr/el/statistics/publication/SFC02/>

3.6 Χώρες – Μέλη της Ε.Ε. & του Ο.Ο.Σ.Α. στις οποίες η Ελλάδα Περιλαμβάνεται στους Πέντε Πρώτους Προμηθευτές Αγροτικών Προϊόντων

Η Ελλάδα αποτελεί βασικό προμηθευτή αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές με σημαντική παρουσία στις περισσότερες αγορές των χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α.

Η χώρα μας περιλαμβάνεται στους πέντε πρώτους προμηθευτές αγροτικών προϊόντων σε 25 χώρες με ποσοστά συμμετοχής στις εισαγωγές τους που ξεπερνούν το 80%. Συγκεκριμένα, η Ελλάς είναι ο πρώτος προμηθευτής 43 αγροτικών προϊόντων σε 12 χώρες, ο δεύτερος προμηθευτής 19 προϊόντων σε 15 χώρες, ο τρίτος προμηθευτής 23 προϊόντων σε 15 χώρες, ο τέταρτος προμηθευτής 22 προϊόντων σε 14 χώρες και ο πέμπτος προμηθευτής 19 προϊόντων επίσης σε 14 χώρες.

Η μεγαλύτερη κατηγορία αγροτικών προϊόντων είναι τα φρούτα & λαχανικά (37,1% του συνόλου των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων). Ακολουθούν τα ψάρια & οστρακοειδή (14,7%), καπνός & προϊόντα καπνού (9,1%), γαλακτοκομικά προϊόντα (7,9%), δημητριακά (7,6%), λάδια & λίπη φυτικής προέλευσης (6,8%), ποτά (4,8%), διάφορα προϊόντα διατροφής (4,6%) και παρασκευάσματα από ζάχαρη και μέλι (2,8%).

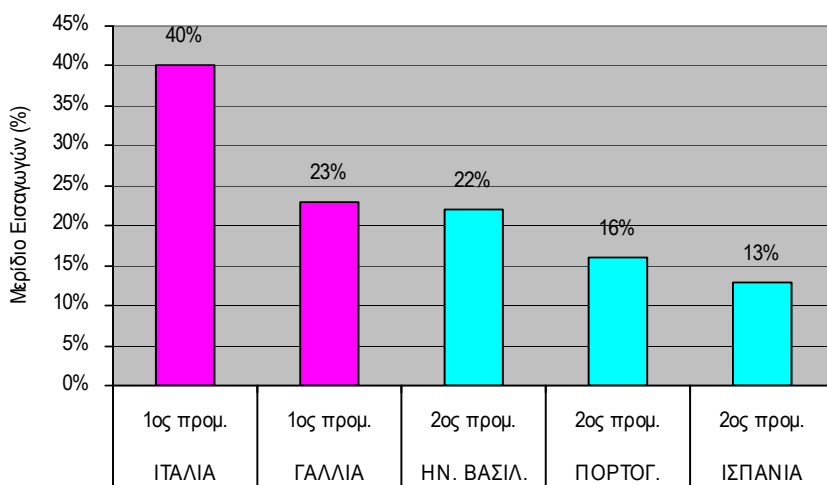
Όλες οι κατηγορίες αγροτικών προϊόντων παρουσιάζουν αύξηση των εξαγωγικών τους επιδόσεων σε σχέση με το 1988. Το μεγαλύτερο μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής εμφανίζουν τα προϊόντα: διάφορα προϊόντα διατροφής (+13,1%), ψάρια, οστρακοειδή και μαλάκια (+10,9%), γαλακτοκομικά προϊόντα (+9%) και ζάχαρη και παρασκευάσματα από ζάχαρη & μέλι (+8,8%). Οι λοιπές κύριες κατηγορίες σημείωσαν μέσο ρυθμό μεταβολής που κυμαίνεται από +0,7% (δημητριακά & παρασκευάσματα δημητριακών) έως +3,3% (ποτά).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο κύριος προορισμός των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Όμως, το ποσοστό συμμετοχής των χωρών αυτών συνεχώς μειώνεται και από 79% το 1988 περιορίζεται πλέον κάτω του 64%. Αυξητική τάση παρατηρείται στις εξαγωγές προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (πρώην σοσιαλιστικές χώρες) με αποτέλεσμα οι χώρες αυτές να αποτελούν τον δεύτερο τόπο προορισμού των εξαγωγών με συνολικό ποσοστό συμμετοχής 20,4% (από 2,3% το 1988). Η Βόρειος Αμερική και οι χώρες της Βόρειας Αφρικής & Μέσης Ανατολής είναι ο τρίτος και τέταρτος προορισμός των εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων με ποσοστά συμμετοχής 4,7% και 3,7%, αντίστοιχα.¹⁸

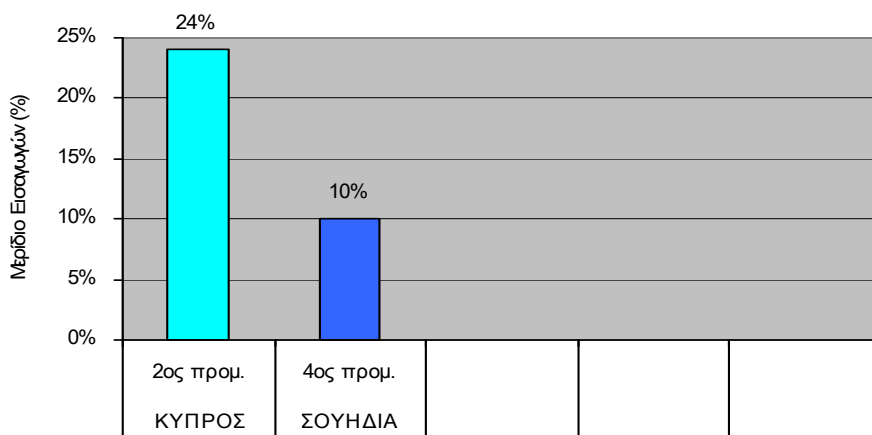
---

¹⁸ Πανελληνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων <https://WWW.pse.gr>

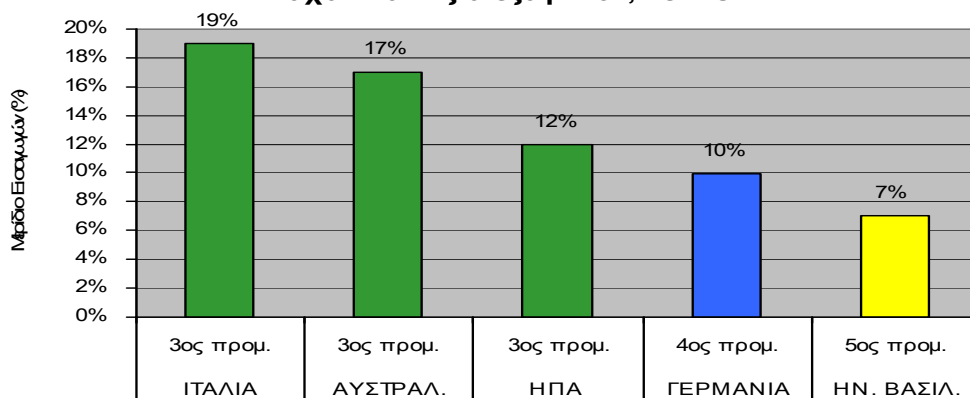
Ψάρια νωπά (ή σε απλή ψύξη): Αξία εξαγ. 452,6 εκ. €

Λοιπά τυριά: Αξία εξαγ. 234,2 εκ. €

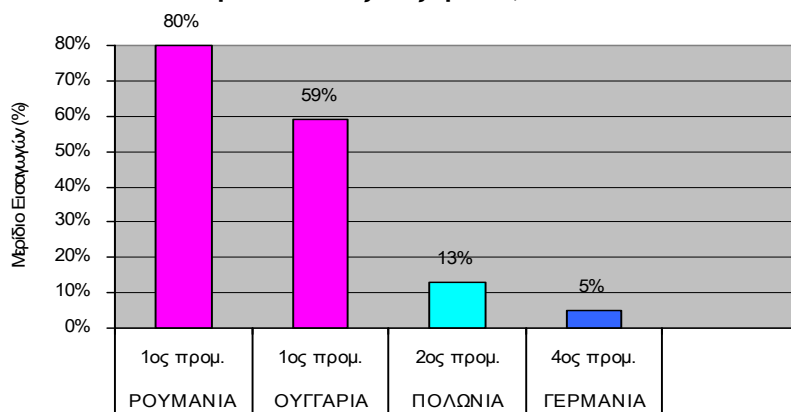

Λαχανικά: Αξία εξαγ. 264,4 εκ. €

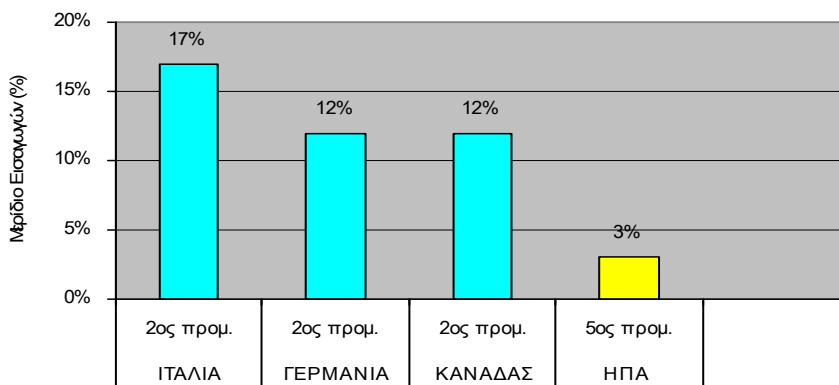

Διαγράμματα 1-3 : Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων

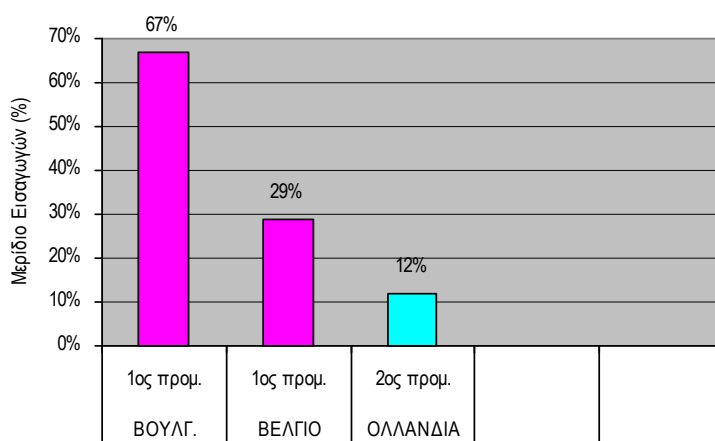
Πορτοκάλια: Αξία εξαγ. 145,9 εκ. €

Παρθένο ελαιόλαδο: Αξία εξαγ. 211,1 εκ. €

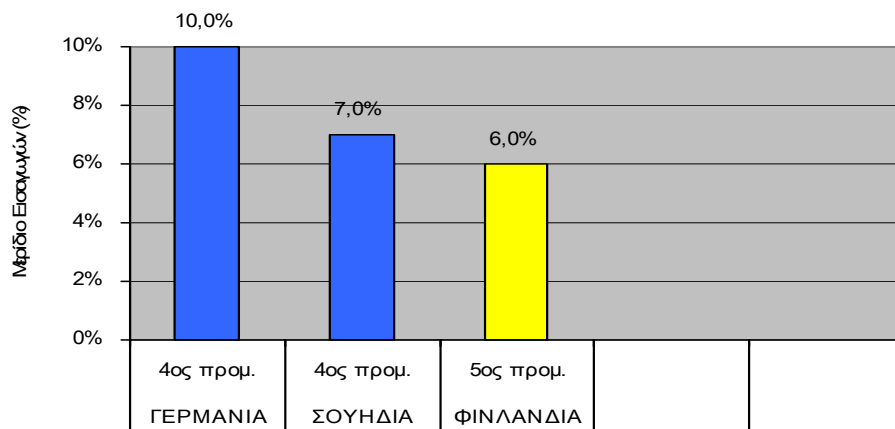

Καπνά χωρίς αφαίρεση μίσχων: Αξία εξαγ. 164,7 εκ. €

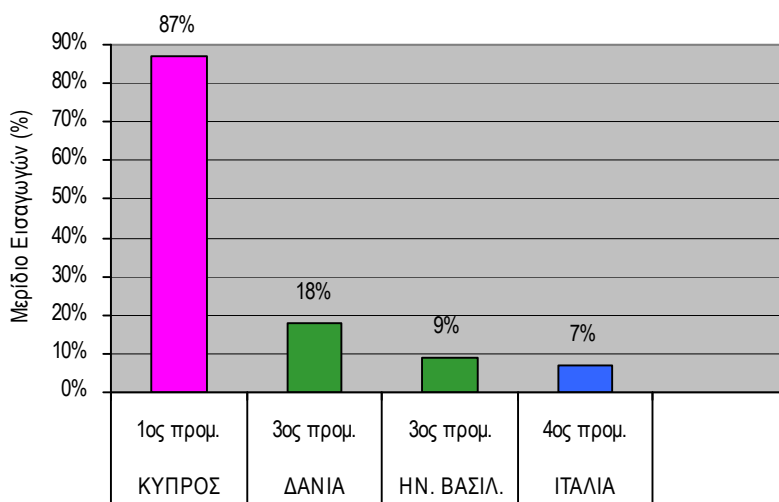

Διαγράμματα 4-6 : Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων

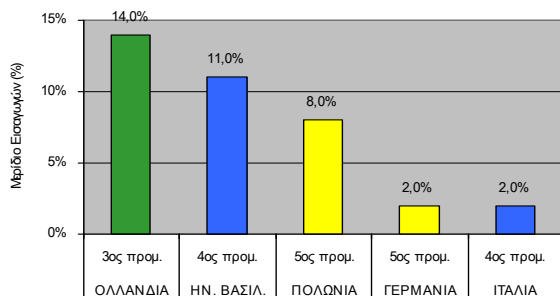
Σταφύλια: Αξία εξαγ. 104,3 εκ. €

Γιαούρτια: Αξία εξαγ. 53,3 εκ. €

Άλλες Ντομάτες Παρασκευασμένες: Αξία εξαγ. 47,3 εκ. €

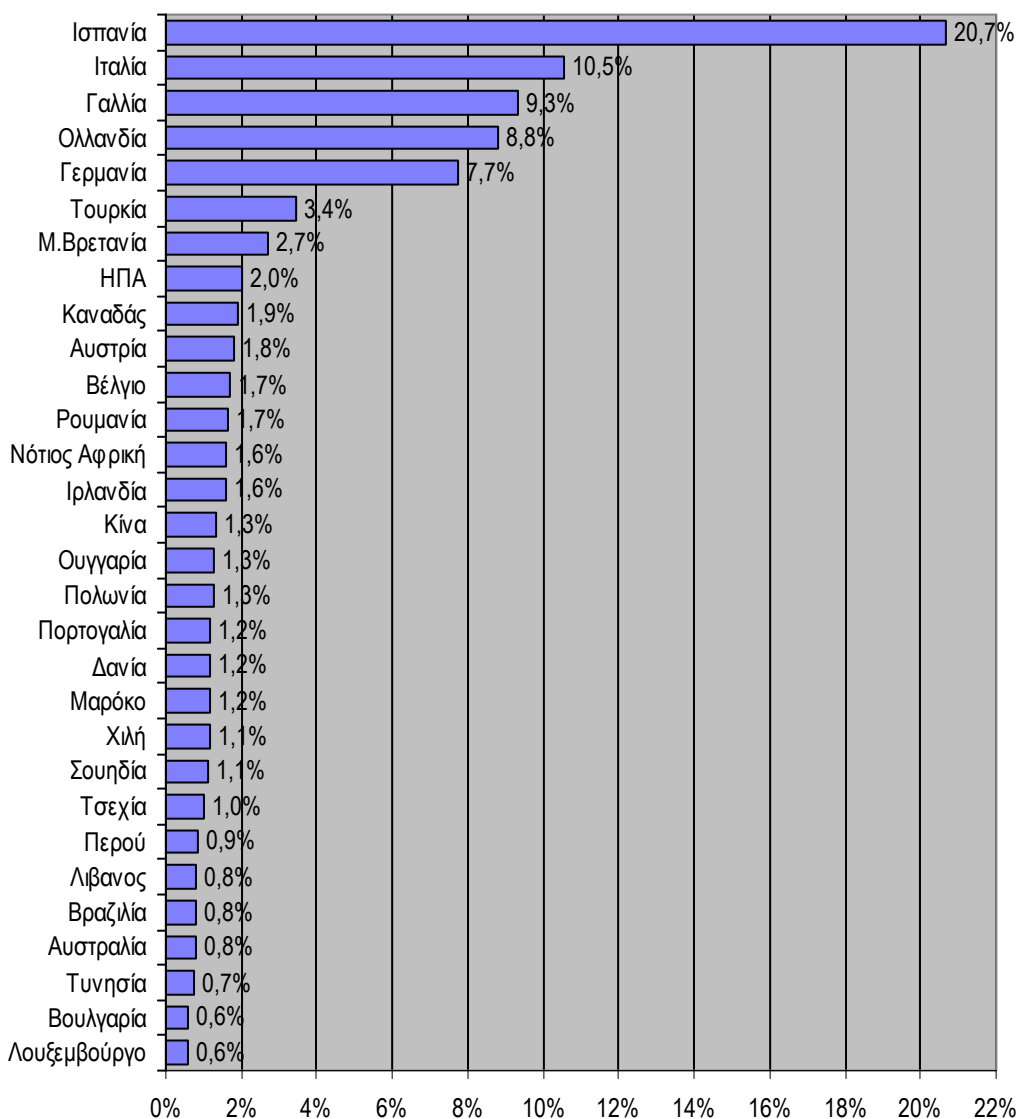

Διαγράμματα 7-9 : Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων

3.7 Οι Βασικές Ανταγωνίστριες Χώρες της Ελλάδος στα Αγροτικά Προϊόντα (% συνολικού ανταγωνισμού)

Βασικοί ανταγωνιστές της Ελλάδος στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων προς τις χώρες - μέλη της Ε.Ε. και του Ο.Ο.Σ.Α., είναι η Ισπανία και η Ιταλία που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτον (31,2%) του συνολικού ανταγωνισμού που αντιμετωπίζει η χώρα μας, ενώ και η Τουρκία αναδεικνύεται σε έναν από τους βασικότερους ανταγωνιστές της Ελλάδος στα αγροτικά προϊόντα. Η γειτονική χώρα καταλαμβάνει την έκτη θέση αντιπροσωπεύοντας το 3,4%, του συνολικού ανταγωνισμού.¹⁶

Διάγραμμα 10 : Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων

¹⁶ Gregory N.Mankiw, 2002, «Μακροοικονομική Θεωρία» Εκδόσεις Gutenberg

3.8 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα μεγέθη εξαγωγών και εισαγωγών που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες παραγράφους παρατηρούμε :

Για την χρονία 2013 η αξία των εξαγωγών ανήλθε σε 27.556 εκ. Ευρώ. Πάρα την οικονομική κρίση της χώρας είχαμε δυναμική αύξηση στις εξαγωγές προς την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς επίσης στις χώρες Τουρκία, Γιβραλτάρ, Αίγυπτο και Ιταλία. Ανοδική πορεία είχαμε και στις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων και του παρθένου ελαιολάδου. Οι εισαγωγές ανήλθαν στο ύψος των 46.862 εκ. Ευρώ αισθητά μειωμένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος γεγονός που οφείλεται στην περιοριστική οικονομική πολιτική λόγω της οικονομικής κρίσης .

Το 2014 η συνολική αξία των ελληνικών εξαγωγών ανήλθε σε 27.188 εκ. ευρώ , δηλαδή στα ίδια επίπεδα με αυτά του προηγούμενου έτους με την Τουρκία να εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη θέση σε όφρα τους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων ενώ αντίθετα όσον όφρα τις εισαγωγές ανακόπτεται η πτωτική πορεία και καταγράφεται αύξηση και διαμορφώνεται στο ύψος των 47.734 εκ. Ευρώ .

Το 2015 έχουμε μείωση των εξαγωγών κατά 5,01% (η μείωση αυτή οφείλεται στην πτώση των εξαγωγών καυσίμων κατά -26,4%) και η συνολική αξία ανήλθε στα 25.800 εκ.ευρώ , με την Τουρκία να υποχωρεί σημαντικά από την πρώτη θέση και να εμφανίζεται πλέον στην 3^η θέση ενώ βλέπουμε την Ιταλία στην πρώτη θέση χάρη στην εκρηκτική αύξηση των εξαγωγών ελαιολάδου . Παρατηρούμε όμως μείωση και στις εισαγωγές κατά -10,8% αφού ανήλθαν σε 42.541,1 εκ ευρώ , οφείλεται στην μεγάλη μείωση των εισαγωγών καυσίμων κατά -29,3% , ενώ πτωτικά κινούνται και οι εισαγωγές των υπολοίπων κατηγοριών, με εξαίρεση τα βιομηχανικά.

Οι εξαγωγές του 2016 ανήλθαν στα 25.110 εκ ευρώ βλέπουμε πτώση σε σχέση με την προηγούμενη χρόνια λόγω των διακυμάνσεων στις διεθνείς τιμές των πετρελαιοειδών, η Ιταλία εξακολουθεί να αποτελεί πρώτο προορισμό των ελληνικών εξαγωγών ενώ στην δεύτερη θέση παραμένει η Γερμανία και στην τρίτη η Κύπρος , ξεπέρασε πλέον την Τουρκία (3^η το 2015) , ενώ οι εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων εμφανίζονται αυξημένες κατά 7,6%. Όσον όφρα τις εισαγωγές εμφανίζεται οριακή άνοδος σε σύγκριση με τις επιδόσεις του 2015 στα 42.890 εκατ ευρώ ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή οι εισαγωγές είναι σημαντικά αυξημένες κατά 5,96% (ή κατά 1,9 δις περίπου) σε σχέση με την περυσινή χρόνια .

Τέλος, η συνολική αξία των εξαγωγών - αποστολών κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2017 ανήλθε στο ποσό των 14.229,3 εκατ. ευρώ έναντι 12.006,4 εκατ. ευρώ κατά το ίδιο διάστημα του έτους 2016, παρουσιάζοντας αύξηση 18,5%, ενώ στάσιμες ήταν οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων (-0,3%) όπου οφείλεται στην πτώση των εξαγωγών της υποκατηγορίας «λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης»,. (-15,7%) δηλαδή κατά κύριο λόγο των εξαγωγών ελαιολάδου. Η Ιταλία παραμένει ο κύριος προορισμός των ελληνικών εξαγωγών στο πρώτο 6μηνο του 2017 όπως και το περσινό εξάμηνο.

Και στις εισαγωγές παρατηρείται αύξηση για το διάστημα Ιανουάριος-Ιούνιος 2017, κατά 18,8% και η αξία τους διαμορφώθηκε σε 25.827,40 εκ., από 21.105,7 εκ. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016. Τέλος, οι εισαγωγές αγροτικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 6%, αφού

ενισχύθηκαν οι εισαγωγές της 5 υποκατηγορίας αγροτικών προϊόντων «τρόφιμα & ζώα ζωντανά» και «λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης».

Αναλύοντας τα ως άνω μεγέθη παρατηρούμε την τελευταία πενταετία, ότι οι εξαγωγές παρουσιάζουν διακυμάνσεις και πτωτική πορεία μέχρι το 2016 άμεσα επηρεαζόμενες από την πτώση των εξαγωγών πετρελαιοειδών. Ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς ότι αν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, οι ελληνικές εξαγωγές εμφανίζονται το 2016 ενισχυμένες κατά 225,5 εκατομμύρια ευρώ σε σχέση με το 2015 και η άνοδος αυτή ανέρχεται σε 1,2%. Στο αντίποδα της πτωτικής πορείας των πετρελαιοειδών είναι η ανοδική πορεία των γεωργικών προϊόντων και το ελαιόλαδο. Ελπιδοφόρο είναι το γεγονός ότι για την χρήση 2017 παρουσιάζουμε αύξηση των εξαγωγών σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2016.

Στον τομέα των εισαγωγών μετά την φαινομενική πτώση το 2014 παρουσιάζεται συνεχόμενη ανοδική πορεία τα τελευταία έτη. Τιμές που εκτός από την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας δείχνουν ότι η μεγάλη αύξηση του δανεισμού των Ελλήνων τα τελευταία χρόνια μετατρέπεται σε υψηλή ζήτηση για καταναλωτικά προϊόντα τα οποία κατά κανόνα είναι εισαγόμενα.

Το 2017 Αποτελεί ίσως το πιο κομβικό σημείο για τις ελληνικές εξαγωγές από την έναρξη της κρίσης. Η διεύρυνση σε νέες αγορές και αύξηση των επενδύσεων είναι μοναδική ευκαιρία που ανοίγεται για τις ελληνικές εξαγωγές.

Είναι στο χέρι της χώρας μας να την εκμεταλλευθούμε, αίροντας τα εμπόδια και διευκολύνοντας στην πράξη το έργο των εξωστρεφών επιχειρήσεων. Θα πρέπει να γίνουν άμεσα διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως κερδοφόρες ιδιωτικές επενδύσεις, φιλικό προς την επιχειρηματικότητα περιβάλλον, άρση των capital controls για την αύξηση ρευστότητας κ.α.

Η ανάπτυξη, η εκ-μηχανοποίηση της γεωργίας αλλά και η εκπαίδευση των αγροτών σε θέματα διασφάλιση ποιότητας θα πρέπει να γίνει πρωταρχικός σκοπός από τους κυβερνητικούς φορείς γιατί είναι οξύμωρο σε μια χώρα με ευνοϊκό κλίμα αλλά και θέση στο χάρτη με άμεση πρόσβαση στην παγκόσμια αγορά ο αγροτικός τομέας να βρίσκεται σε εμβρυακό στάδιο.

Θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε την στροφή των νέων στην επαρχία τα τελευταία χρόνια και να δώσουμε μια νέα πνοή στον γεωργικό τομέα.

Στο παρακάτω κεφάλαιο περιγράφετε το συγκριτικό πλεονεκτικά της ελληνικής αγροτικής οικονομίας έναντι των άλλων χωρών και τρόπους εκμετάλλευσης της υπεροχής μας, άλλα και οι παράγοντες που βάζουν τροχοπέδη στην ανάπτυξη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. Τρόποι ανάπτυξης και ενίσχυσης εξαγωγών

4.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τις εξαγωγές

Υπάρχουν κάποιοι βασικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τις ελληνικές εξαγωγές και είναι οι εξής:¹⁶

- Οι προτιμήσεις των καταναλωτών για εγχώρια και εισαγόμενα αγαθά

Το καταναλωτικό πρότυπο που αναπτύχθηκε τα προηγούμενα χρόνια ήταν τέτοιο που δεν υπήρχε αντιστοιχία αξίας και τιμής και προτίμηση ελληνικού, ντόπιου, παραδοσιακού προϊόντος έναντι του αντίστοιχου που είναι διαφημιζόμενο και εισαγόμενο.

Τα τελευταία χρόνια η στροφή των καταναλωτών σε τοπικά ελληνικά προϊόντα πλέον είναι εμφανής, καθώς ολοένα και περισσότεροι συμπολίτες μας προτιμούν τα ελληνικά τρόφιμα, ποτά, ρούχα και παπούτσια έναντι των αντίστοιχων εισαγόμενων καθώς η μείωση εισοδήματος έχει στέψει τους αγοραστές σε φθηνότερες αγορές.

Υπάρχει όμως μια πραγματικότητα η ελληνική παραγωγή, σε ό,τι αφορά στη βιομηχανία, την κτηνοτροφία και τη γεωργία, υστερεί σε σχέση με το παρελθόν και παράγει λιγότερα πράγματα από αυτά που χρειάζονται οι κάτοικοι και οι επισκέπτες μας.

- Οι τιμές των εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων

Συνήθως τα εισαγόμενα προϊόντα είναι φθηνότερα. Αποτέλεσμα είναι οι εγχώριοι αγοραστές, προμηθεύονται τα προϊόντα σε πολύ χαμηλή τιμή και γι' αυτό το λόγο έχουν μεγάλο περιθώριο κέρδους σε σχέση με το κόστος που θα απομυζώντο αν παρήγαν το ίδιο προϊόν. Την ίδια αντιμετώπιση έχει και ο καταναλωτής που θα προτιμήσει το εισαγόμενο προϊόν έναντι του εισαγμένου παρακάμπτοντας πολλές φορές την διαφορά στην ποιότητα .

- Τα εγχώρια εισοδήματα και τα εισοδήματα στο εξωτερικό

Οι εξαγωγές μια χώρας αποτελούν ζήτηση εγχώριων αγαθών από τον υπόλοιπο κόσμο, και θα αυξηθούν αν αυξηθεί το εισόδημα του υπόλοιπου κόσμου. Από την άλλη πλευρά, αύξηση του εγχώριου εισοδήματος θα οδηγήσει σε αύξηση των εξαγωγών και άρα σε αύξηση των εξαγωγών και του εισοδήματος του υπόλοιπου κόσμου. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση των εισαγωγών του υπόλοιπου κόσμου και άρα αύξηση των εγχώριων εξαγωγών και εισοδήματος. Είναι προφανής λοιπόν η αλληλεξάρτηση των χωρών μέσω του διεθνούς εμπορίου

- Οι τιμές συναλλάγματος

Η τιμή της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει τόσο την προσφερόμενη όσο και τη ζητούμενη ποσότητα για εξαγωγές. Ωστόσο, όταν είναι μεγάλη ποσότητα των εξαγωγών που τιμολογούνται βάσει ενός ξένου νομίσματος, τότε οι μεταβολές στη συναλλαγματική

---

¹⁶ Gregory N.Mankiw, 2002, «Μακροοικονομική Θεωρία» Εκδόσεις Gutenberg

ισοτιμία του εγχώριου νομίσματος δεν επηρεάζουν αυτόματα τη ζήτηση των εξαγωγών. Επιπλέον, όπως αποδεικνύεται ότι ανάλογα με τη διαφοροποίηση ενός προϊόντος από τα άλλα, μία εταιρεία έχει την ικανότητα να διατηρεί σχετικά σταθερές τις τιμές του προϊόντος, ακόμη και αν η ισοτιμία του εγχώριου νομίσματος έναντι κάποιου άλλου αυξηθεί. Αντίθετα, οι τιμές των προϊόντων που είναι συγκριτικά αδιαφοροποίητα προσδιορίζονται στις παγκόσμιες αγορές.

- Το κόστος μεταφοράς από μια χώρα σε μια άλλη

Διαφορές και στα κόστη διακίνησης, σε σχέση με εκείνα των άλλων προμηθευτών, επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα του εξαγωγικού τομέα μιας χώρας. Ιδιαίτερα μάλιστα, όταν η χώρα είναι απομακρυσμένη από πολλές από τις αγορές στις οποίες εξάγει προϊόντα, τότε οι εξαγωγείς θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα έξυπνοι, ικανοί και αποδοτικοί, ώστε να αντισταθμίζουν το μειονέκτημα της απόστασης

- Οι κυβερνητικές πολιτικές που επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο

Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα υφίσταται την ταλαιπωρία της γραφειοκρατίας, τα βάρη της φορολογίας, την πολυνομία, την αντί -επιχειρηματική νοοτροπία και τον κρατικό παρεμβατισμό. Το περιβάλλον αυτό που επικρατεί δημιουργεί αμέτρητα εμπόδια στις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να περιορίζεται σημαντικά η ικανότητά τους να λειτουργούν ανταγωνιστικά σε ένα περιβάλλον ραγδαίων οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται η ανάγκη διαρκούς συνεργασίας και αποτελεσματικής δράσης για την άρση εμποδίων τα οποία υφίστανται διαχρονικά στη χώρα μας, όπως, μεταξύ άλλων, η απλοποίηση της διαδικασίας ίδρυσης και αδειοδότησης των επιχειρήσεων, η ενεργοποίηση του νόμου για τις επιχειρηματικές περιοχές, η κατάργηση της υποχρέωσης εγγραφής στο μητρώο εξαγωγέων, η μείωση του φορολογικού κόστους συγχώνευσης ή μεταβίβασης επιχειρήσεων, η δυνατότητα πραγματοποίησης τελωνειακών εργασιών από πιστοποιημένες για την διαδικασία αυτή επιχειρήσεις.

Παρακάτω παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με τα γραφειοκρατικά προβλήματα και ενδεικτικές λύσεις :

α/α	Πρόβλημα	Επιπτώσεις	Προτεινόμενη Λύση
1	Υποχρέωση εγγραφής στο «Μητρώο Εξαγωγέων» για τη χορήγηση «Πιστοποιητικού Χώρας Προέλευσης»	Η πρακτική της υποχρεωτικής εγγραφής σε χωριστό μητρώο εξαγωγέων δεν εντοπίζει σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες και επιβαρύνει τις επιχειρήσεις με κόστος συνδρομών και γραφειοκρατίας,	Κατάργηση μητρώου εξαγωγέων και χορήγηση πιστοποιητικού χώρας προέλευσης σε μη μέλη των επιμελητηρίων καθώς και μέσω ηλεκτρονικής διαδικασίας ,
2	---Γραφειοκρατικά εμπόδια στην απόκτηση αδειών εξαγωγής ή ειδικά πιστοποιητικά για ζωικά ή φυτικά Προϊόντα. Ενδεικτικά η απαίτηση από τις εμπλεκόμενες αρχές από τον αλλοδαπό εισαγωγέα έγγραφα για τα οποία δεν αρκεί η θεώρηση τους από τις αρχές της χώρας εισαγωγής αλλά θέλει και θεώρηση γνησίου από την Ελληνική Πρεσβεία η προξενείο της χώρας. --Χρονοβόρες και με υψηλό κόστος διαδικασίας για εξαγωγή φορτίων από την Ελλάδα	--Δεν υπάρχει πάντα σε όλες τις χώρες και πόλεις που έχουν έδρα οι αλλοδαποί εισαγωγείς τέτοια ελληνική αρχή. Συνήθως τα προξενεία ή οι Πρεσβείες αρνούνται την θεώρηση των εγγράφων αυτών καθώς δεν είναι έγγραφα Ελληνικής Δημοκρατίας και καθώς οι εισαγωγείς δεν είναι Έλληνες τις περισσότερες φορές --Πρόσθετο κόστος για τις Επιχειρήσεις και μείωση ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας	Μείωση απαιτούμενων πιστοποιητικών Αναγνώριση από τις Ελληνικές Αρχές επισήμων εγγράφων αρχών άλλων χωρών Μείωση των απαιτούμενων διαδικασιών και εγγράφων για την πραγματοποίηση εξαγωγών
3	Μη χορήγηση προσωρινών αδειών εξαγωγής δειγμάτων για συμμετοχή σε εκθέσεις εκτός ΕΕ	Αυξάνεται το κόστος και εμποδίζεται η συμμετοχή με νόμιμο τρόπο των ελληνικό εξαγωγικών επιχ/σεων σε εκθέσεις χωρών εκτός ΕΕ	- Να χορηγούνται εύκολα άδειες προσωρινής εξαγωγής για συμμετοχή σε εκθέσεις - Υιοθέτηση διεθνούς πρακτικής για χρήση ασφαλιστικών συμβολαίων με ιδιωτικές ασφάλισης για την εγγύηση επανεισαγωγής
4	Έκδοση VISA: Πολλές ελληνικές εταιρίες αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα όταν προσκαλούν στελέχη επιχειρήσεων από ορισμένες χώρες για συναντήσεις στην Ελλάδα καθώς τα ελληνικά Προξενεία απαιτούν πληθώρα δικαιολογητικών και απορρίπτουν αιτήσεις	Πολύ αργές διαδικασίες στην έκδοση VISA	Θέσπιση δεσμευτικών προθεσμιών για έκδοση Visa και έλεγχοι τήρησης από ορισμένα στελέχη Αλλαγή φιλοσοφίας για άμεση εξυπηρέτηση από τους Φορείς
5	Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν δυσκολίες υποστήριξης από την ελληνική διπλωματία στην προσπάθεια κατάκτησης	Αδυναμία κατάκτησης νέων αγορών , επιβάρυνση εμπορικού ισοζυγίου	Υποχρεωτικές εξάμηνες αναφορές των Ελληνικών πρεσβειών σχετικά με τις ενέργειες για την προώθηση των εξαγωγών στη χώρα εγκαταστάσεως τους καθώς και αποτελέσματα αυτών με των ενεργειών. Καθιέρωση Ποινών και κινήτρων,
6	Δαπάνες για εμπορικά ταξίδια. Συχνά ο έλεγχος της εφορίας απορρίπτει τις δαπάνες αυτές όταν οι συμφωνίες ακόμη δεν έχουν υπογραφεί	Αύξηση κόστους εξωστρέφειας	Να εκπίπτουν οι δαπάνες επαγγελματικών ταξιδίων
7	Τέλος 1Ε/τόνο υπέρ Δημοσίου	Πάρα το γεγονός ότι το τέλος ισχύει για εξαγωγές γεωργικών προϊόντων σε τρίτες χώρες επιβαρύνει παρανόμως και τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές	Κατάργηση Τέλους
8	Καθυστερήσεις επιστροφής ΦΠΑ	Μείωση ρευστότητας επιχειρήσεων και αντι- κίνητρο εξαγωγικής δραστηριότητας	Να εφαρμόζεται ο νόμος που αφορά συγκεκριμένες προθεσμίες επιστροφής ΦΠΑ και ο συμψηφισμός χρεών από επιστροφή ΦΠΑ με ληξιπρόθεσμες οφειλές
9	Διπλή φορολογία επιχειρήσεων . Δεν έχει υπογράψει ή εκκρεμεί η υπογραφή συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολόγησης σε ορισμένες χώρες	Καταβολή διπλού φόρου	Άμεση υπογραφή συμφωνιών

Πίνακας 19 : Ινστιτούτο Ανάπτυξης ΣΕΒ (Στέγη της Ελληνικής Βιομηχανία)

4.2 Συγκριτικό πλεονέκτημα εξαγωγών στον αγροτικό τομέα έναντι ξένων αγορών

Η χώρα μας διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για τη καλλιέργεια και εξαγωγή οπωροκηπευτικών όπως:

α) Τη συμμετοχή στην ΕΕ, δηλαδή σε μια αγορά 700.000.000 κατοίκων που στο μεγαλύτερο ποσοστό ζουν στις βορειότερες περιοχές της Ηπείρου και εισάγουν προϊόντα που παράγονται στις Νότιες χώρες. Είναι αλήθεια ότι στην Ελλάδα ποτέ δεν καταφέραμε να δούμε την ΕΕ ως μια μεγάλη αγορά και ευκαιρία για αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας για να βελτιώσουμε τις οικονομικές μας επιδόσεις. Ειδικότερα στο γεωργικό τομέα πάντα σκεφτόμαστε με όρους επιδοτήσεων και εισροών εισοδήματος.

β) το καλό κλίμα της Ελλάδας και τα πολλά μικροκλίματα που μπορούν να παράγουν υψηλής ή μέσης ποιότητας προϊόντα. Οι Νότιες και Νησιωτικές περιοχές μπορούν να παράγουν υψηλής ποιότητας προϊόντα εκτός εποχής. Οι Κεντρικές και Βόρειες περιοχές μπορούν να παράγουν καλής ποιότητας αλλά και ανταγωνιστικού κόστους προϊόντα με την εκμηχάνιση των καλλιεργειών οπωροκηπευτικών που μπορούν να εξαχθούν άμεσα στις ευρωπαϊκές αγορές.

γ) την εύκολη πρόσβαση στις αγορές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης μέσω Βουλγαρίας και Ρουμανίας (χωρίς σύνορα και καθυστερήσεις) και των νέων οδικών αξόνων που κατασκευάζονται. Στο προσεχές μέλλον η είσοδος και των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ θα διευκολύνει ακόμα περισσότερο τις μεταφορές.

δ) την τεράστια εμπειρία των Ελλήνων γεωργών σε εκμηχανισμένες καλλιέργειες και την ικανότητά τους να υιοθετούν καινοτόμες καλλιέργειες και τεχνικές καλλιέργειας.

ε) το μεγάλο ερευνητικό προσωπικό που υποχρησιμοποιείται και θα μπορούσε να συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του γεωργικού τομέα.

Τα πλεονεκτήματα αυτά μέχρι σήμερα δεν τα έχουμε αξιοποιήσει. Οι αιτίες πολλές και η ευθύνη κατανέμεται σε όλους, από την Πολιτεία μέχρι το τελευταίο αγρότη. Η προσπάθεια ανάπτυξης καλλιεργειών οπωροκηπευτικών για εξαγωγή είτε ως νωπών είτε μετά από μεταποίηση είναι αρκετά δύσκολη και απαιτεί χρόνο με συνεχή προσπάθεια. Η συνεχής και συστηματική προσπάθεια με στόχους είναι γενικά εκτός λογικής τόσο των πολιτών όσο και του πολιτικού συστήματος της χώρας.¹⁷

---

¹⁷ Άρθρο "Foreign Affairs, The Hellenic Edition" Θεοφάνης Α.Γεμιστός

4.3 Οι λόγοι που δεν παράγουμε αγροτικά προϊόντα σε ανταγωνιστικές τιμές

Η Αδυναμία του αγροτικού τομέα να παράγει προϊόντα σε ανταγωνιστικές συνθήκες έγκειται στους κάτωθι λόγους :

Α) Η ελληνική γη είναι κυρίως ορεινή με ποικιλία κλιμάτων. Μόνο το 49% αυτής καλύπτεται από γεωργικές εκτάσεις, το 6% μόνιμες καλλιέργειες. Επίσης, εκτιμάται ότι το 82,7% των γεωργικών περιοχών θεωρούνται μειονεκτικές, χωρίς, ωστόσο, να προσδιορίζεται η ακριβής έννοια της μειονεκτικότητας. Στην πραγματικότητα, το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδος παρέχει μεγάλες δυνατότητες για παραγωγή ποικιλίας αγροτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας, όπως έχουν αποδείξει με τη λειτουργία τους πολλές πρότυπες αγροτικές επιχειρήσεις.

Β) Δεύτερον, σημειώνεται το μικρό μέγεθος και η οικογενειακή μορφή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων: Το 2005 το μέσο μέγεθος της ελληνικής γεωργικής εκμεταλλεύσεως ήταν 5,8 Ha/εκμετάλλευση (ΕΕ-27: 20,7 Ha/ εκμετάλλευση) (Διάγραμμα 2). Το χαρακτηριστικό αυτό διαιωνίζεται έως σήμερα αφού λαμβάνεται ως δεδομένο και ουσιαστικά υποστηρίζεται από την ακολουθούμενη αγροτική πολιτική. Ο αναδασμός έχει προχωρήσει ελάχιστα, ενώ οι θεσμικές ρυθμίσεις (κτηματολόγιο, δασολόγιο, κ.λπ.) που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων και σε επιχειρηματική οργάνωση της αγροτικής παραγωγής δεν προωθήθηκαν.

Γ) Ηλικιακή διάρθρωση και μορφωτικό επίπεδο των αγροτών: Το 2003 το 29,1% των αρχηγών των εκμεταλλεύσεων ήταν άνω των 65 ετών, 57% ήταν άνω των 55 ετών και μόνο το 9,2% ήταν κάτω των 35 ετών⁷. Επίσης, το 2003, το 83,8% των αγροτών είχαν τελειώσει το Δημοτικό ή κάποιες τάξεις του και μόλις το 1,2% ήταν απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ. Όσον αφορά την κατάρτιση αγροτών με βασική εκπαίδευση κυμάνθηκε μόλις στο 2,9% το 1999/2000, ενώ προγράμματα διά βίου μαθήσεως παρακολούθησε το 2,1% των αγροτών το 2004. Μετά από πολλές δεκαετίες αδράνειας και αποπροσανατολισμού, ο αγροτικός πληθυσμός σήμερα δεν έχει αποκτήσει τις απαιτούμενες δεξιότητες, επαγγελματική κατάρτιση, επιχειρηματική συμπεριφορά και κοινωνική ευθύνη για να μπορέσει να δραστηριοποιηθεί στον τομέα με ανταγωνιστικές προοπτικές

Δ) Χαμηλός ρυθμός αύξησεως της παραγωγικότητας, λόγω του μικρού μεγέθους και της οικογενειακής μορφής των εκμεταλλεύσεων, της ελλείψεως επιχειρηματικότητας, κ.ά.

Η χαμηλή παραγωγικότητα δεν οφείλεται σε έλλειψη του αναγκαίου μηχανολογικού εξοπλισμού: Οι Έλληνες αγρότες έδωσαν μεγάλη έμφαση στην αγορά τρακτέρ και άλλων γεωργικών μηχανημάτων και οχημάτων, εκμεταλλευόμενοι τις φορολογικές διευκολύνσεις και τις επιχορηγήσεις που παρέχονται για τον σκοπό αυτό από το κράτος. Επομένως, ο αριθμός των τρακτέρ στην ελληνική γεωργία το 2005 ανήλθε στις 256,76 χιλ., αυξημένα κατά 25,38% έναντι του 1990¹⁹²³

---

¹⁹ https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_109.pdf

4.4 Ενίσχυση των Εξαγωγών στο Αγροτικό Τομέα και μετρα ανάπτυξης

Η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, του παραδοσιακού αλλά συνάμα και σημαντικού αυτού κλάδου της Ελληνικής οικονομίας και η ανάπτυξη των εξαγωγών θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από:

- Την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και τον προσανατολισμό των αγροτών/παραγωγών, σε συντονισμό με στοχευμένες και συντονισμένες δράσεις με την Πολιτεία για μέσο/μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και απαγκίστρωση από την στήριξη στις επιδοτήσεις και τις κρατικές ενισχύσεις που θα μειώνονται συνεχώς. Αυτό απαιτεί αλλαγή νοοτροπίας και απαλλαγή από κακές συνήθειες όπως π.χ. οι εικονικές συναλλαγές και η αδήλωτη εργασία που γίνονται σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και της οικονομίας και δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιούς επιχειρηματικότητας. Ο Έλληνας αγρότης/παραγωγός, για να επιβιώσει και να αναπτυχθεί, πρέπει να πάρει την τύχη του τα χέρια του, να οργανωθεί ορθολογικά, να ανοίξει αγορές καταργώντας την γάγγραινα των μεσαζόντων που η δράση τους επιδρά, ανάμεσα σε άλλα και στην αύξηση της τελικής τιμής των προϊόντων καθιστώντας τα έτσι μη ανταγωνιστικά.
- Την προσαρμογή των καλλιεργειών σε προϊόντα όπου υπάρχει διεθνής ζήτηση αλλά και καλύτερες τιμές λόγω καλύτερης ποιότητας (βιολογική καλλιέργεια, υγιεινή διατροφή χαμηλών λιπαρών κλπ)

Δηλαδή πρέπει να γίνει μια σε βάθος μελέτη των απαιτήσεων των αγορών σε προϊόντα και τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά. Ένα από τα λάθη που συνήθως κάνουμε είναι να θεωρούμε πως, ό,τι αρέσει σε μας είναι κατάλληλο και για τις άλλες αγορές. Αυτό είναι απόλυτα λανθασμένο. Κάθε αγορά έχει τους δικούς της κανόνες και απαιτήσεις και οι καταναλωτές έχουν τις δικές τους συνήθειες που πρέπει να καλύψουμε. Πρέπει να προσαρμοστούμε στις απαιτήσεις των αγορών και δεν πρέπει να περιμένουμε να προσαρμοστούν οι αγορές σε όσα εμείς παράγουμε. Ίσως αντί να κάνουμε το «καλάθι των προϊόντων» της κάθε περιφέρειας της χώρας να οργανώναμε μια μελέτη για το «καλάθι των προϊόντων» που καταναλώνει και προτιμά ο Πολωνός, ο Τσέχος, ο Γερμανός, κ.λπ., καταναλωτής. Αυτό θα έπρεπε να έχει γίνει από τους Εμπορικούς ή Γεωργικούς Ακολουθούς των ελληνικών Πρεσβειών αλλά δεν φαίνεται και αυτοί να έκαναν τη δουλειά για την οποία πληρώνονται όπως και πάρα πολλοί άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι. Κάποιοι άλλοι πρέπει να αναλάβουν τη σχετική πρωτοβουλία και το κόστος. Δεν υποστηρίζω ότι είναι αδύνατο να επιβάλλουμε προϊόντα και γεύσεις στις διεθνείς αγορές, μόνο που αυτό είναι δυσκολότερο και απαιτεί χρόνο για να επιτευχθεί. Άλλωστε, υπάρχει πάντα το παράδειγμα του ελληνικού γιαουρτιού που επιβλήθηκε στις αγορές, αλλά αυτός δεν είναι κατά τη γνώμη μου ο καλύτερος και ευκολότερος δρόμος.

- Τη συντονισμένη προώθηση των προϊόντων στις στοχευμένες αγορές, την ενίσχυση της οργάνωσης των παραγωγών και του ελέγχου ποιότητας. Ήδη υπάρχουν παραδείγματα Ελληνικών γεωργικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών που λειτουργούν με εξαιρετική επιτυχία

Πρέπει να γίνει μια μελέτη για τις απαιτήσεις σε τυποποίηση, συσκευασία και πιστοποίηση των προϊόντων για κάθε αγορά. Οι καταναλωτές πλέον απαιτούν ασφαλή τρόφιμα και μόνο τα πιστοποιημένα τρόφιμα μπορούν να ανταγωνιστούν στις αγορές. Είναι προφανές ότι πάλι πρέπει να μάθουμε τι επιθυμούν οι καταναλωτές και να το πετύχουμε. Θα πρέπει να

μάθουμε πώς να τα συσκευάζουμε σωστά και επιμελημένα, για να φτάνουν στις ξένες αγορές σε άριστη κατάσταση και να είναι ελκυστικά στους εκεί καταναλωτές. Στον τομέα αυτό χρειάζεται να μάθουμε όχι μόνο τι κάνουν οι ανταγωνιστές μας και να τους μιμηθούμε με επιτυχία αλλά, με κατάλληλη δουλειά και έρευνα, να γίνουμε καλύτεροι από αυτούς. Αντί να ξοδεύουμε χρήματα να αναπτύσσουμε πρότυπα πιστοποίησης που δεν τα ξέρουμε ούτε εμείς (AGRO κλπ) να ακολουθήσουμε τα παγκόσμια γνωστά πρότυπα ώστε οι πιστοποιήσεις να είναι αναγνωρίσιμες. Ίσως θα χρειαστεί να μελετήσουμε και εφαρμόσουμε τα πρότυπα που ζητά η κάθε χώρα για να είμαστε ανταγωνιστικοί.

- Τη διασύνδεση της αγροτικής παραγωγής με την έρευνα και τις νέες τεχνολογίες

Ενθάρρυνση της έρευνας στις επιχειρήσεις, με την ευρεία έννοια του όρου, που βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα με την παροχή κατάλληλων κινήτρων. Θα χρειαστούν οπωσδήποτε περισσότερα κονδύλια αλλά κυρίως η διάθεση να είναι στοχευμένη. Θα πρέπει να υπάρξει στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης της αγροτικής αλλά και γενικότερα της οικονομίας της χώρας, να οριστούν οι στόχοι, τα θέματα και τα προβλήματα που πρέπει να μελετηθούν και να λυθούν, και να διατεθεί η απαραίτητη χρηματοδότηση. Η επίλυση προβλημάτων θα αποτελέσει και τη βάση αξιολόγησης της έρευνας και την καλής χρήσης των διαθέσιμων πόρων. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην καλλιέργεια και διαχείριση των αγροκτημάτων αλλά και των μετασυλλεκτικών χειρισμών των προϊόντων μπορεί να συμβάλει τόσο στη βελτίωση της παραγωγής όσο και στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Τεχνολογίες όπως η γεωργία ακριβείας, η χρήση των ηλεκτρονικών μηχανημάτων για βελτίωση της ακρίβειας των εφαρμογών και της διαχείρισης των αγροκτημάτων είναι περιοχές που υπόσχονται βέλτιστες λύσεις για το μέλλον.

Ειδικότερα πρέπει να μελετηθούν οι κατάλληλες λιπάνσεις, χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των άλλων εισροών ώστε να βελτιστοποιηθεί η παραγωγή, η ποιότητα και το κόστος. Έρευνα των σχετικών διαδικασιών είναι απαραίτητη ώστε να παραχθούν οι ποιότητες που επιθυμούν οι αγορές. Οι τεχνικές της καλλιέργειας πρέπει να μελετηθούν από ερευνητικά κέντρα ώστε να επιτευχθούν οι επιθυμητές ποιότητες, με χαμηλό κόστος. Πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει εμπειρικά από τους αγρότες. Οι αγρότες θα προσαρμόσουν τα αποτελέσματα της έρευνας στις δικές του εκμεταλλεύσεις. Η έρευνα, όμως, πρέπει να προηγείται και να δίνει τα αποτελέσματα στις γεωργικές εφαρμογές που θα τα μεταφέρουν στους αγρότες.

- Εκμηχάνιση Παραγωγής

Η Ελλάδα ως χώρα μεγάλου κόστους εργασίας πρέπει να εκμηχανίσει όσο γίνεται περισσότερο τις καλλιέργειες για να είναι ανταγωνιστική. Το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας εκτός από το κατάλληλο κλίμα είναι η προσαρμογή των αγροτών της στις συνθήκες και η ικανότητα υιοθέτησης νέων τεχνολογιών και της εκμηχάνισης. Αυτό ήταν αλήθεια τουλάχιστον μέχρι το 1981. Ελπίζω οι υψηλές επιδοτήσεις να μην κατέστρεψαν αυτήν την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού. Αυτό πρέπει να αξιοποιήσουμε και τώρα. Καλλιέργειες που μπορεί να εκμηχανιστούν πρέπει να τις εκμηχανίσουμε άμεσα για να πετύχουμε χαμηλό κόστος παραγωγής. Στο τομέα αυτό η έρευνα για τα κατάλληλα μηχανήματα και τις τεχνικές της καλλιέργειας που θα προσαρμοστούν σε αυτά είναι απαραίτητη για επιτυχή εισαγωγή της εκμηχάνισης. Τίποτα δεν είναι εύκολο και δεν γίνεται μόνο του χωρίς κόπο και έρευνα. Παράλληλα, πρέπει να βοηθήσουμε την τοπική βιομηχανία κατασκευής γεωργικού εξοπλισμού να προσαρμοστεί και να παράγει και αυτή

μηχανήματα προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες. Δεν αρκεί να εισάγουμε μηχανήματα (αυτό είναι αναγκαίο για τα πρώτα στάδια καθώς δεν έχουμε κάνει προετοιμασία), πρέπει και εμείς να παράγουμε μέρος του εξοπλισμού για αυξήσουμε την τοπική προστιθέμενη αξία αλλά και να εξάγουμε στο μέλλον.

- Τη συγκρότηση και λειτουργία «Ομάδων Παραγωγών» επιχειρηματικού τύπου, στα πρότυπα που στηρίζει η ΚΑΠ, με στόχο την εκλογίκευση, ποσοτικά και ποιοτικά, της προσφοράς, την πραγματοποίηση συλλογικών επενδύσεων και την εφαρμογή συμφωνημένων – με τα μέλη και τους πελάτες τους – ποιοτικών και περιβαλλοντικών προτύπων. Με τον τρόπο αυτό θα συναλλάσσονται με το εμπόριο και τη βιομηχανία ως αξιόπιστοι και διαπραγματευτικά ισχυροί εταίροι. Είναι πλέον φανερό ότι ο κύκλος της υφιστάμενης εγχώριας αγροτοσυνεταιριστικής δομής έχει κλείσει οριστικά

Οι Έλληνες αγρότες έχουν το πλεονέκτημα της παραγωγής υψηλής ποιότητας προϊόντων, που προτιμούνται από τους καταναλωτές, καθώς και ένα φυσικό περιβάλλον που παρέχει μεγάλες δυνατότητες για παραγωγή ποικιλίας γεωργικών προϊόντων ποιότητας. Προαπαιτείται, όμως, καλύτερη οργάνωση σε επιχειρηματική βάση για καλύτερη ανταπόκριση στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των διεθνών αγορών. Για να επιτευχθεί όμως καλύτερη οργάνωση θα πρέπει να προηγηθεί εκπαίδευση κι ενημέρωση των Ελλήνων αγροτών, αλλά και η είσοδος νέων αγροτών στον αγροτικό τομέα. Φορείς όπως η Αμερικανική Γεωργική Σχολή, η ΕΕΔΕ και άλλοι έχουν εκπονήσει και υλοποιούν τέτοια προγράμματα, ιδιαίτερα σχετικά με την νεανική αγροτοδιατροφική επιχειρηματικότητα. Παράλληλα, το Ινστιτούτο Οικονομικής Πολιτικής & Δημόσιας Διακυβέρνησης του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου (του οποίου έχω την τιμή να προεδρεύω) σε συνεργασία με το Κέντρο Εθελοντών Μάνατζερς Ελλάδα μελετούμε δράσεις ενημέρωσης των αγροτών μας ιδιαίτερα βασισμένες σε βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόζονται με επιτυχία σε άλλες χώρες όπως π.χ. το Ισραήλ και οι ΗΠΑ.

Μέχρι σήμερα, όσοι Έλληνες επιχειρηματίες προσπαθούν ατομικά ο καθένας να εξάγει τα αγροτικά του προϊόντα, είναι υποχρεωμένοι να προσπελάζουν τις γραφειοκρατικές και φορολογικές επιβαρύνσεις, με πολλούς να εγκαταλείπουν τις προσπάθειες μην μπορώντας να αντέξουν το οικονομικό κόστος. Υιοθετώντας κάποια από αυτά τα μέτρα, ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων αγροτών θα ενθαρρυνθεί να ασχοληθεί με τις εξαγωγές των προϊόντων τους. Η ενίσχυση των εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων θα λειτουργήσει αλυσιδωτά, καθώς θα στηρίζει την απασχόληση σε πολλούς τομείς και κυρίως στον αγροτικό, λειτουργώντας ως κίνητρο για τους νέους ανθρώπους να ασχοληθούν με τη γεωργία. Επιπλέον, με την αύξηση των εισαγωγών και την υποκατάσταση των εισαγόμενων προϊόντων με εγχώρια, θα ενισχυθεί η οικονομία της χώρας. Παράλληλα, εξάγοντας ελληνικά αγροτικά προϊόντα που θα πληρούν τις διεθνείς προδιαγραφές, η Ελλάδα θα γίνει πιο ανταγωνιστική, έχοντας έτσι περισσότερες δυνατότητες να μπει δυναμικά και ενεργά στη διεθνή αγορά.

Πηγές

Βιβλιογραφία :

2. Στοιχεία Γεωπονίας και Αγροτικής Ανάπτυξης – Γ τάξη Γενικού Λυκείου Τεχνολογικής Κατεύθυνσης
4. Μπουρδaras Δ (2005) Η μεταρρύθμιση ΚΑΠ –Μια νέα σελίδα για την Ελληνική Γεωργία
- 6 .ΔΕΛΤΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, τεύχος 1566, Αυγούστου 2015.
- 8.Mylonas, P.2015. Unlocking the potential of Greek agro-food industry. National Bank of Greece, Sectorial Report , pp40
11. Ο Αγροτικός τομέας στην Ελλάδα/ Ελένη Α. Καίτη, Ελισάβετ Ι. Νίτση –Αθήνα : ΚΕΠΕ , 2010-266 σ
14. Διαδικτυακή εφημερίδα « Εν Αθήναις» - Μαρινάκης Κοσμά «Γιατί πετάγαμε την αγροτική παραγωγή στα σκουπίδια»
- 16.Gregory N.Mankiw, 2002, «Μακροοικονομική Θεωρία» Εκδόσεις Gutenberg

Άρθρα

7. Εφημερίδα «Καθημερινή»05/04/2014 «Οι καλλιεργείς που αφήσαμε να χαθούν»
10. Άρθρο: « Ασπίδα στην κρίση η στροφή στις εξαγωγές» Εφημερίδα Καθημερινή Συντάκτης Β. Μανδραβέλης Φύλλ. 919601/24.07.2017
17. Άρθρο “Foreign Affairs, The Hellenic Edition” Θεοφάνης Α.Γεμτος

Διαδίκτυο

- 1.https://el.wikipedia.org/wiki/Αγροτική_οικονομία
- 3.https://el.wikipedia.org/wiki/Κοινή_αγροτική_πολιτική
5. https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_el
6. <https://www.taxheaven.gr>
9. <https://www.paseges.gr>
12. ΕΛΣΤΑΤ, ΠΣΕ, Piraeus Bank Research
<http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2015/Files/International-Market-Analysis/Economic-Analysis-Studies>
13. http://odep.gr/provlimata-krisis/Η_οικονομική_κρίση_&_τα_προβλήματα_στον_Αγροτικό_Τομέα
- 15.Ελληνική Στατιστική αρχή έτη 2013-2017
<https://www.statistics.gr/el/statistics//publication/SFC02/->
- 18.Πανεληνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων
<https://WWW.pse.gr>
19. https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_109.pdf
- 20.<http://www.ypaithros.gr/h-apasxolisi-ston-agrotiko-tomea-dimografikes-taseis-stin-ipaithro/>

Πηγές Πινάκων-Διαγραμμάτων

Πίνακας 1 : Πηγή :Eurostat , Piraeus bank Research.

Πίνακας 2 : Εφημερίδα «Καθημερινή» 05/04/2014

Πίνακας 3-18 : Πηγή ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 19 : Ινστιτούτο Ανάπτυξης ΣΕΒ (Στέγη της Ελληνικής Βιομηχανία
http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/30embodia_big_2_12_2010.pdf

Διαγράμματα 1-10: Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων